

ELANIKKONNA
KULTUURITARBIKISE
UURINGU ARUANNE

KEVAD 2003

SAAR POLL
www.saarpoll.ee

SISUKORD

1.	Uuringu metoodika.....	3
2.	Uuringu tulemuste analüüs	
2.1.	Aktiivne osalus erinevates kultuurisfäärides.....	5
2.1.1.	Teater.....	10
2.1.2.	Film.....	13
2.1.3.	Raamatud.....	16
2.1.4.	Kultuuriajakirjandus.....	19
2.1.5.	Kunst.....	20
2.1.6.	Muuseumid.....	24
2.1.7.	Muusika.....	25
2.1.8.	Raamatukogud.....	28
2.1.9.	Sport.....	30
2.2.	Põhjused, mis takistavad inimeste kultuuris osalemist.....	36
2.3.	Soov aktiivsemalt osaleda erinevates kultuurisfäärides.....	48
2.4.	Kultuuritarbimise muutus ajas.....	50
2.5.	Arvamused ja hoiakud erinevate kultuurivaldkondade kohta.....	51
2.6.	Üldised Eesti kultuurielu puudutavad hinnangud ja arvamusd.....	56

1. UURINGU METOODIKA

Ajavahemikul 28. mai - 6. juuni 2003. a. viis sotsiaal- ja turu-uuringute firma Saar Poll läbi küsitluse, mille teemaks oli kultuuritarbimine. Tegu oli üleriigilise küsitlusega, kus suulise intervjuu vormis küsitleti 1500 inimest vanuses 15–74 aastat. Vastajate valikuks kasutati proportsionaalse juhuvaliku meetodit.

Valimi iseloomustus sotsiaal-demograafiliste tunnuste alusel

Mudeli sotsiaal-demograafiliste tunnuste koostamisel on kasutatud rahvastikustatistika andmeid seisuga 01.01.2002. Mudeli ja saadud küsitlustulemi representatiivsuse võrdlemisel ilmnenu eristuste vähendamiseks kaaluti saadud tulemit alljärgnevate sotsiaal-demograafiliste tunnuste lõikes.

	Mudel <i>protsent</i>	Saadud küsitlustulem <i>protsent</i>	Kaalutud küsitlustulem <i>protsent</i>
ELUKOHT			
Linn	68,7	71,6	68,7
Maa	31,3	28,4	31,3
SUGU			
Mees	46,5	45,9	46,5
Naine	53,5	54,1	53,5
VANUS			
15-19	10,1	14,9	10,1
20-29	18,1	19,2	18,1
30-39	17,5	16,7	17,5
40-49	18,6	16,2	18,6
50-59	15,2	15,1	15,2
60-74	20,5	17,9	20,5
RAHVUS			
Eestlased	65,9	65,3	65,9
Mitte-eestlased	34,1	34,7	34,1
REGIOON			
LOODE	45,0	43,5	45,0
KIRDE	18,2	19,1	18,2
KAGU	21,0	20,7	21,0
EDELA	10,5	10,9	10,5
LÄÄNE	5,3	5,7	5,3
HARIDUS			
Põhiharidus ja vähem	30,7	29,6	30,7
Keskharidus	54,4	52,0	54,4
Kõrgharidus	14,9	18,4	14,9

Tulemuste usalduspiirid

Järgmine tabel näitab tulemuste usalduspiire lähtuvalt vastajate arvust 95%-lise tõenäosusega:

Tulemus protsentides	Vastajate arv									
	25	50	75	100	150	200	300	400	500	1000
5% või 95%	±8,5	±6,0	±4,9	±4,3	±3,5	±3,0	±2,5	±2,1	±1,4	±1,1
10% või 90%	±11,8	±8,3	±6,8	±5,9	±4,8	±4,2	±3,4	±2,9	±2,6	±1,9
15% või 85%	±14,0	±9,9	±8,1	±7,0	±5,7	±4,9	±4,0	±3,5	±3,1	±2,2
20% või 80%	±15,7	±11,1	±9,1	±7,8	±6,4	±5,5	±4,5	±3,9	±3,5	±2,5
25% või 75%	±17,0	±12,0	±9,8	±8,5	±6,9	±6,0	±4,9	±4,2	±3,8	±2,7
30% või 70%	±18,0	±12,7	±10,4	±9,0	±7,3	±6,4	±5,2	±4,5	±4,0	±2,8
35% või 65%	±18,7	±13,2	±10,8	±9,3	±7,6	±6,6	±5,4	±4,7	±4,2	±3,0
40% või 60%	±19,2	±13,6	±11,1	±9,6	±7,8	±6,8	±5,5	±4,8	±4,3	±3,0
45% või 55%	±19,5	±13,8	±11,3	±9,8	±8,0	±6,9	±5,6	±4,9	±4,4	±3,1
50%	±19,6	±13,9	±11,3	±9,8	±8,0	±6,9	±5,7	±4,9	±4,4	±3,1

Näide tabeli kasutamise kohta: kui valimi suurus on 1000 ning meid huvitavat seisukohta omab näiteks 20% vastajatest, siis võime tabelist näha, et sellisel juhul on võimalik viga ±2,5%. Seega jääb tegelik tulemus vahemikku 17,5% - 22,5% (95%-lise tõenäosusega).

Andmetöötlus ja andmeanalüüs on teostatud statistilise andmetöötluspaketiga SPSS for Windows version 10.0.

2. UURINGU TULEMUSTE ANALÜÜS

2.1. Aktiivne osalus erinevates kultuurisfäärides

Uuringus võeti lähema vaatluse alla üheksa erinevat kultuurivaldkonda:

1. teater
2. film
3. raamatud
4. kultuuriajakirjandus
5. kunst
6. muuseumid
7. muusika
8. raamatukogud
9. sport

Kõigepealt vaatleme, millised kultuurisfäärid on omavahel kõige tugevamini seotud, see tähendab, et kui inimene on aktiivne ühes kultuurisfääris, siis kuivõrd tõenäoline on see, et ta tegutseb aktiivselt ka teistes kultuurisfäärides ja millised need valdkonnad on.

Et saada üldistatumat ülevaadet kultuuritarbimisest, kasutasime korrelatsioon- ning klasteranalüüsi meetodeid.

Korrelatsioonanalüüs näitas seda, et kui inimene on aktiivne kultuuritarbija ühes valdkonnas, siis on ta aktiivne kultuuritarbija ka kõikides teistes valdkondades (kõigi vaatluse alla võetud erinevate kultuurivaldkondade tarbimise aktiivsust kirjeldavate tunnuste vahel esineb statistiliselt oluline positiivne seos).

Klasteranalüüsi kasutades rakendasime kultuuritarbimise tüpoloogilist analüüsi. Vaatlesime inimeste kõige üldisemat aktiivsust kõigis kultuurivaldkondades jah-ei skaalal (kas inimene on antud sfääris tegutsenud viimase 12 kuu jooksul).

Saime 5 põhitüüpi.

I tüüp. Aktiivsed inimesed, kelle huvidesfääri **kuuluvad teater, kontserdid, raamatute lugemine ja sport.**

Tüüpi kuulub 23% küsitletuist.

Aktiivsemalt tegeldakse teatris ja kontsertidel käimisega, kuid ei loeta kultuuriväljaandeid, ei külastata kunstinäitusi ega ka muuseume. Need on inimesed, kellel on kodus raamatuid ja nad on ka viimase 12 kuu jooksul raamatuid lugenud, kuid ei ole neid ostnud. Tegelevad sportimisega. Tüüpi kuulub keskmisega võrreldes veidi rohkem mehi. Tugev eestlaste tüüp -74%. Nende seas on kõige rohkem neid, kes kogu elu Eestis elanud. Selles tüübis on keskmisest rohkem spetsialiste, reatöotajaid, kes teevad füüsilist tööd ja õppureid. Vanuseliselt on nad pigem nooremad kui vanemad inimesed (üle 60 aastaseid on selles tüübis kõige vähem).

Hariduse poolest selle tüübi esindajad nõ keskmisest ei erine. Sissetuleku poolest ei saa antud tüübis keskmisega võrreldes erinevusi sedastada. Ka elukoha mõttes ei sa välja tuua olulisi erinevusi.

II tüüp. Siia kuuluvad inimesed, kes kultuurisfääris on vaid **filme** vaadanud, kuid ei ole olnud tegevad üheski teises kultuurisfääris.

Neid inimesi on 3%.

See on valdavalt meeste tüüp (71%). Tugevalt eestlaste tüüp. Sellesse tüüpi kuulub kõige enam neid, kes elanud Eestis kas kogu elu või siis põhiosa oma elust. Sellesse tüüpi kuuluvad praktiliselt vaid kahe elukutse esindajad: reatöotajad ja pensionärid ning ajutiselt mittetöötavad või töötud. Sellesse tüüpi kuuluvate inimeste seas on kõige rohkem üksikuid inimesi. Need inimesed kalduvad olema vanemas keskeas.

Üheski teises tüübis ei ole sedavõrd palju põhiharidusega inimesi, tervelt 61%. Need on kõige vaesemad inimesed, tervelt 33%l neist küünib leibkonna liikme keskmine sissetulek vaid kuni 1000 kroonini kuus.

Kuigi filmivaatamine on nende jaoks kõige olulisem kultuuritegevus, leidub ka nende seas tervelt 24% neid, kes ka seda ei tee. Nende seas on kõige rohkem neid, kellel pole kodus ühtegi raamatut (53%).

III tüüp. Aktiivselt tegevad kõigis kultuurisfäärides, sealhulgas tegelevad ka spordiga.

Neid inimesi on 28%.

Keskmisest märksa rohkem on naisi (57%). Sellesse tüüpi kuuluvad eelkõige valgekraed: juhid, üksikettevõtjad, spetsialistid (21%), kontoritöötajad, teeninduses töötavad ja õppurid (23%). Tegu on vanuseliselt kõige nooremate inimestega. Nende seas on keskmisega võrreldes tunduvalt rohkem kõrgema haridusega inimesi (23%). Sellesse tüüpi kuulub kõige rohkem linnaelanikke. Selle tüübi esindajatel on keskmisega võrreldes kõige kõrgem sissetulek. Rohkem kui 1/3 neist elab Tallinnas (37%).

Nende seas on kõige vähem neid, kes ei ole teatris käinud, teatris käimise sagedus on neil teiste tüüpidega võrreldes kõige kõrgem.

Nende seas praktiliselt puuduvad need, kes pole viimase 12 kuu jooksul raamatuid lugenud. Nende seas on kõige vähem neid, kes pole viimase 12 kuu jooksul kordagi muuseumis käinud ega ka raamatukogusid külastanud ja nad on kõik ka mingil määral sportinud.

IV tüüp. Mõõdukalt pea kõigis kultuurisfäärides tegutsevad inimesed, kuid mitte spordi sfääris. Raamatulugejad.

Neid inimesi on 15%.

Tegu on väga selgelt naiste tüübiga, sest tervelt 74% moodustavad antud tüübi koosseisust naised. Ka sellesse tüüpi kuuluvad eelkõige valgekraed nagu III tüübi puhul, kuid selle erinevusega, et ka pensionäride hulk III tüübiga võrreldes on kaks korda suurem, kuid õppurite osatähtsus on märksa väiksem.

Sellesse tüüpi kuuluvad inimesed kalduvad olema vanemad, näiteks noorima vanusegrupi esindajaid tüübis praktiliselt ei ole. Sellesse tüüpi kuuluvate inimeste haridustase on teiste tüüpidega võrreldes kõige kõrgem.

Selle tüübi esindajate sissetulek ei erine vabariigi keskmisest.

Teiste tüüpidega võrreldes on nende seas kõige rohkem aktiivseid raamatulugejaid. Muudes sfäärides on nad III tüübiga võrreldes veidi passiivsemad, eelkõige raamatukogude külastamise asjus. Spordiga ei tegele neist mitte ükski.

V tüüp. Inimesed, kes tegelevad valdavalt vaid **raamatute lugemisega**.

Neil on kodus raamatuid, nad on raamatuid ka lugenud ning filme vaadanud. Neid inimesi on 30%.

Keskmisega võrreldes on mehi selles tüübis pisut rohkem ning teistest rahvustest inimesi samuti veidi enam. Teiste tüüpidega võrreldes on kõige rohkem kas Venemaa kodakondsust omavaid või ilma kodakondsuseta inimesi. Nende seas on kõige rohkem neid, kes on Eestis elanud lühemat aega.

Selles tüübis domineerivad kas reatöötajad, kes teevad füüsilist tööd või pensionärid.

Mitte ühessegi tüüpi kui V-sse ei kuulu sedavõrd palju üle 60 aastaseid inimesi (34%).

Sellesse tüüpi kuuluvatel inimestel on madalaim haridustase. Selle tüübi esindajatel on keskmisega võrreldes õige madal sissetulek.

Sellesse tüüpi kuuluvad inimesed on teiste tüüpidega võrreldes vähem teatris käinud, lugenud kultuuriväljaandeid, käinud muuseumis, raamatukogus või teinud sporti.

Nad on kultuurisfääris mõnevõrra aktiivsemad kui II tüübi esindajad, kes on vaadanud ainult filme.

Uurisime ka seda, millised on need peamised sotsiaal-demograafilised tunnused, mis mõjustavad kõige rohkem üldist kultuuritarbimist.

Eestlased tarbivad pea kõiki kultuurivaldkondi veidi rohkem kui mitte-eestlased, aga mitte oluliselt rohkem. Eestlased ei ole mitte-eestlastest aktiivsemad ainult kolmes valdkonnas – raamatute ning kunsti ostmises ning kontsertidel käimises.

Naised on üldiselt aktiivsemad kultuuritarbijad kui mehed, eranditeks on sport ja kinos käimine. Spordiga tegelevad mehed rohkem kui naised, kinos käivad mehed ja naised enam-vähem võrdselt.

Kultuuritarbimine sõltub väga palju ka inimese vanusest. Noored on oluliselt aktiivsemad kui vanemad inimesed, kõige aktiivsemad on 15-19 aastased. Erandiks on kunstinaütustel käimine (ei sõltu praktiliselt vanusest) ning raamatute ja kunsti ostmine (kõige rohkem ostavad 20-39 aastased).

Üheks kõige olulisemaks kultuuritarbimist mõjutavaks teguriks on haridus. Mida kõrgem on inimese haridustase, seda rohkem ta tarbib kultuuri.

Haridusest vähem mõjutab kultuuritarbimist sissetulek. Sissetulek mõjutab rohkem selliste valdkondade tarbimist, mis nõuab rohkem raha, näiteks kontsertidel käimine või raamatute ostmine.

Kui rääkida erinevatest Eesti piirkondadest, siis kõige aktiivsemad kultuuritarbijad on Tartu elanikud, kõige väiksemad Narva elanikud.

Eraldi vaatlesime ka inimeste kokkupuuteid kultuurivaldkondadega mitte tarbimise vaid selle valdkonnaga tegelemise seisukohast.

	Olete selles valdkonnas töötanud või töötate praegu (professionaalina)	Olete seda valdkonda õppinud	Olete seda harrastanud viimase 5 aasta jooksul
Kirjandus, kirjutamine	2%	6%	6%
Laulmine	1%	5%	16%
Pillimäng	1%	7%	9%
Teater, näitlemine	1%	2%	5%
Fotograafia	0%	1%	25%
Film	0%	0%	3%
Tants	1%	5%	14%
Kujutav kunst, tarbekunst	1%	3%	9%

Kõige suurema harrastajaskonnaga kultuurivaldkond on Eestis fotograafia (sellega on viimase 5 aasta jooksul tegeleenud 25% elanikest), järgnevad juba tuntava vahega laulmine ja tants (vastavad protsendid on 16 ja 14).

Nagu võis eeldada, on kõige väiksem kokkupuude ühe kõige raskemini kättesaadava (sellega tegelemise aspektist vaadatuna) kunstiliigi - filmikunstiga.

Laulmise ja tantsimisega tegelevad naised rohkem kui mehed. Vanusegruppide lõikes tegelevad laulmise ja tantsuga kõige rohkem 15-19 aastased. Teiste sotsiaal-demograafiliste tunnuste lõikes olulisi erinevusi ei ilmne.

Fotograafiaga tegelevad mehed veidi rohkem kui naised, kõrgharidusega inimesed rohkem kui madalama haridusega inimesed, suurema sissetulekuga inimesed rohkem kui madalama sissetulekuga inimesed. Vanusegruppide lõikes tegelevad fotograafiaga kõige rohkem 20-29 aastased inimesed.

Järgnevates peatükkides vaatleme veidi põhjalikumalt erinevate kultuurivaldkondade tarbimist.

2.1.1 Teater

Veidi üle poole Eesti elanikkonnast (53%) on viimase aasta jooksul teatris käinud. Eestlased käivad teatris mõnevõrra sagedamini kui mitte-eestlased, aga mitte oluliselt palju sagedamini. Mida kõrgem on haridus, seda sagedamini käiakse teatris. Mehed käivad teatris sagedamini kui naised. Kõige rohkem on teatriskäijaid noorte (15-19 aastaste) seas, kõige vähem käivad teatris 60-74 aastased inimesed. Teatris käivad kõige sagedamini Tallinna, Tartu ja Pärnu elanikud, kõige vähem Narva elanikud.

Kõige rohkem käidi viimase aasta jooksul teatrietendusi vaatamas spetsiaalsetes teatrimajades (76% teatrikülastajatest), teisel kohal on kultuurimajad ja klubid (41%), kolmandal kohal alternatiivsed mängukohad (32%) ning viimasel kohal koolimajad (17%). Mitte-eestlased vaatavad etendusi eestlastega võrreldes sagedamini kultuurimajades, klubides ja koolides, eestlased seevastu rohkem alternatiivsetes mängukohtades. Kultuurimajades ja klubides on teatrietendusi teistega võrreldes oluliselt rohkem vaadanud Narva, Kohtla-Järve ja Jõhvi elanikud.

Peamiselt käiakse oma linna või maakonna teatrites (88% teatrikülastajatest), väljapoole oma linna/ maakonda sõitis teatrisse 38% teatrikülastajatest. Välismaal käis viimase aasta jooksul teatrietendusi vaatamas 8% teatrikülastajatest. Kui võrrelda eestlasi ja mitte-eestlasi, siis mitte-eestlased külastavad etendusi eestlastega võrreldes rohkem välismaal, eestlased jällegi muudes Eesti kohtades. Tallinlased käivad oma maakonnast väljaspool harvem teatris kui teised, kõige sagedamini käivad Kohtla-Järve ja Jõhvi, väikelinnade ning maapiirkondade elanikud.

	teatrite külastamine (% kõikidest teatrikülastajatest)	külastatavuse sagedus (keskmised, skaala: 1- 1-2 korda; 2- umbes 3- 10 korda; 3- rohkem)	meeldivaimad teatrid (% kõikidest teatrikülastajatest)
Eesti Draamateater	28,8%	1,18	25,4%
Rahvusooper Estonia	26,7%	1,16	28,6%
Eesti Riiklik Vene Draamateater	23,7%	1,20	14,8%
Teater Vanalinnastudio	22,6%	1,18	18,1%
Mõni muu eesti väiketeater	20,0%	1,10	1,7%
Teater Vanemuine	19,3%	1,28	12,5%
Tallinna Linnateater	13,3%	1,22	11,4%
Teater Endla	12,8%	1,14	6,4%
Rakvere Teater	12,1%	1,09	5,0%
Teater Ugala	12,1%	1,17	7,7%
Mõni välismaa trupp	11,9%	1,16	5,3%
Eesti Riiklik Nukuteater	8,9%	1,12	4,0%
Von Krahli Teater	3,4%	1,17	1,5%
VAT Teater	3,4%	1,12	0,6%
Kuessaare Linnateater	2,7%	1,19	1,0%
Salong Teater	2,1%	1,00	0,7%
Studio Theatrum	1,1%	1,09	0,1%
Teater Ilmarine	0,7%	1,00	0,0%
Teater Varius	0,6%	1,16	0,0%
Teater Tuuleveski	0,5%	1,35	0,0%
Teater Lepatriinu	0,4%	1,22	0,0%

Kõige laiem külastajaskond on Eesti Draamateatril, teisel kohal on Rahvusooper Estonia ning kolmandal kohal Eesti Riiklik Vene Draamateater.

Kõige rohkem korduvkülastusi on suurematest teatritest Vanemuisel, Tallinna Linnateatril ja Eesti Riiklikul Vene Draamateatril.

Mitte-eestlased külastavad loomulikult kõige sagedamini Vene Draamateatrit. Teisel kohal on tuntava vahega Estonia ning eestikeelsetest sõnalistest teatritest on mitte-eestlased viimase aasta jooksul kõige rohkem külastanud Draamateatrit.

Mis tüüpi etendused pakuvad inimestele huvi:

	% kõikidest teatrikülastajatest
Komöödiad	89%
Kaasaegsed näidendid	86%
Klassikalised näidendid	81%
Kogupere näidendid	77%
Muusikalid	76%
Operetid	68%
Noortenäidendid	62%
Sotsiaalsed- ja probleemnäidendid	60%
Tantsuetendused, balletid	58%
Eksperimentaalsed, üllatavad lavastused	56%
Lastenäidendid	49%
Ooperid	45%
Kooliprogrammis olevate teoste lavastused	42%

Eesti elanikud eelistavad üldiselt sõnalisi etendusi muusikalistele- ja tantsuetendustele. Kui võrrelda eestlaste ja mitte-eestlaste eelistusi, siis eestlased huvituvad rohkem operettidest ja muusikalidest, mitte-eestlased rohkem tantsuetendustest.

Naised on pea kõikidest etenduste tüüpidest rohkem huvitatud kui mehed, eriti suur erinevus on seoses muusikaliste- ja tantsuetendustega ning laste- ja koguperenäidenditega.

Kõrgharidusega inimesed on teistega võrreldes rohkem huvitatud kaasaegsetest ja klassikalistest näidenditest, tantsuetendustest ja ooperitest ning vähem huvitatud komöödiatest.

Kaasaegsetest näidenditest huvituvad rohkem noored, klassikalistest näidenditest vanemad teatrikülastajad. Kogupere- ning lastenäidenditest on huvitatud kõige rohkem 30-39 aastased inimesed.

Noortenäidenditest, kooliprogrammis olevate teoste lavastustest ja eksperimentaalsetest lavastustest on kõige rohkem huvitatud noored, 15-19 aastased teatrikülastajad.

Ooperitest ja operettidest on kõige rohkem huvitatud vanemad teatrikülastajad.

Teiste etenduste tüüpide puhul selgeid seoseid vanusega ei ole.

2.1.2. Film

Kinos käimine

Viimase 12 kuu jooksul on üldse kinos käinud 52% Eesti elanikest. Kui rääkida erinevatest "kinonäitamise" ruumidest, siis kõige rohkem käisid Eesti elanikud eelmisel aastal filme vaatamas oma linna/ maakonna kinodes (40% elanikkonnast), teisel kohal on mujal Eestis asuvad kinod (15%) ning kolmandal kohal kultuurimajad, seltsimajad, teatrid (13%). Muud tüüpi ruumides käiakse filme veelgi harvem vaatamas. Filmifestivalidel on viimase 12 kuu jooksul käinud 4% elanikest. Välismaal on filme käinud vaatamas 5% elanikest.

Eestlased käivad sagedamini kinos kui mitte-eestlased. Kõrgharidusega inimesed käivad veidi sagedamini kinodes kui madalama haridusega inimesed. Vanuse puhul ilmneb selge trend – mida vanem on vastaja, seda harvem ta kinos käib. Mehed ja naised käivad kinos enam-vähem võrdselt.

Filmide vaatamine, televiisorist, videokassettidelt, DVD-delt ja internetist

Neid inimesi, kes televiisorist filme ei vaata, on kõigest 2% elanikkonnast. Peamiselt vaadatakse TV-st filme kas iga päev (44%) või mitu korda nädalas (38%).

Videokassettidelt vaatab filme 58% elanikkonnast, DVD-delt 25% ja Internetist 21%.

Mitte-eestlased vaatavad televiisorist ja videokassettidelt filme veidi sagedamini kui eestlased. DVD ja Interneti puhul olulist erinevust ei ole. Naise ja meeste televiisorivaatamisel sellest aspektist vaadatuna olulisi erinevusi ei ole, mehed vaatavad filme sagedamini videost, internetist ja DVD-delt.

Kõrgharidusega inimesed vaatavad telekast harvem filme kui madalama haridusega inimesed. Videote, DVD-de ja interneti puhul vahet ei ole.

Igapäevaseid filmidevaatajaid televiisori vahendusel on kõige rohkem kõige vanemas vanusegrupis (60-74). Mida noorem on inimene, seda rohkem vaatab filme videolt, DVD-delt ja internetist.

Peamiselt hangitakse video ja DVD-salvestisi laenutamise teel. Kõige sagedamini laenutatakse sõprade käest (78% nendest, kes vaatavad filme videolt või DVD-delt), filmilaenutustest laenutab vastavalt 68%. Raamatukogudest laenutavad väga vähesed.

Veidi alla poole (45%) nendest salvestab ka ise filme.

Ostetakse video ja DVD-salvestisi mõnevõrra vähem. Kõige rohkem ostetakse nimetatud filmikandjaid filmipoodidest (31%), ostukeskustest ostab 28%, turult või tänavakauplejatelt ostab 18% ning välismaalt 13%. Kataloogidest ja interneti-kauplustest ostavad filme väga vähesed.

Eestlased ostavad mitte-eestlastega võrreldes filme rohkem ostukeskustest, mitte-eestlased jällegi filmipoodidest, turult ja tänavakauplejatelt ning välismaalt.

Mis tüüpi filmid pakuvad inimestele huvi:

	% nendest, kes on viimase 12 kuu jooksul filme vaadanud
Meelelahutusfilm	91%
Väärtfilm	86%
Filmiliik	
Mängufilm	97%
Loodusfilm	83%
Dokumentaalfilm	82%
Seriaal	63%
Hariduslikud filmid, õppefilmid	59%
Animafilm (multifilm)	54%
Žanr	
Komöödiafilm	91%
Põnevusfilm, seiklusfilm	87%
Ajastufilm, ajalooline film	80%
Koguperefilm	80%
Filmiklassika	79%
Draama	78%
Kriminaalfilm	78%
Muusikafilm	68%
Vestern	59%
Sõjafilm	58%
Melodraama	54%
Lastefilm	53%
Fantastika, ulmefilm	51%
Erootiline film	48%
Tootja maa	
Euroopas toodetud filmid	88%
USA-s toodetud filmid	86%
Venemaal toodetud filmid	86%
Eestis toodetud filmid	74%
Aasias toodetud filmid	53%

Meelelahutusfilmid huvitavad Eesti elanikke mõnevõrra rohkem kui väärtfilmid, aga mitte oluliselt palju rohkem!

Kui rääkida filmiliikidest, siis Eesti elanikud huvituvad kõige rohkem mängufilmidest, küllalt paljud inimesed huvituvad ka loodusfilmidest ning dokumentaalfilmidest.

Mis puudutab žanri, siis kõige rohkem eelistatakse komöödiaid ning põnevusfilme.

Kõige rohkem huvituvad Eesti elanikud Euroopas toodetud filmidest, ainult veidi vähem huvitatakse USA-s ning Venemaal toodetud filmidest.

Eestlaste ja mitte-eestlaste eelistuste võrdlemisel selgub, et eestlased huvituvad rohkem väärtfilmidest, loodusfilmidest ning Eestis toodetud filmidest, mitte-eestlased huvituvad eestlastega võrreldes rohkem mängufilmidest, filmiklassikast, komöödiafilmidest, ulmefilmidest, sõjafilmidest, melodraamadest, ajaloolistest filmidest ning Venemaal toodetud filmidest.

Mehed huvituvad naistega võrreldes rohkem põnevusfilmidest, ulmefilmidest, sõjafilmidest, vesternidest ning kriminaalfilmidest, naised huvituvad meestega võrreldes rohkem seriaalidest, draamadest ning melodraamadest.

Kõrgharidusega inimesed huvituvad rohkem väärtfilmidest, dokumentaalfilmidest, hariduslikest filmidest, filmiklassikast, ajaloolistest filmidest ning Euroopas toodetud filmidest, madalama haridusega inimesed huvituvad kõrgharidusega inimestega võrreldes rohkem seriaalidest.

15-19 aastased huvituvad teiste vanusegruppidega võrreldes rohkem meelelahutusfilmidest, põnevusfilmidest, komöödiafilmidest, ulmefilmidest, vesternidest ning USA-s toodetud filmidest.

Keskealised inimesed huvituvad teistega võrreldes rohkem väärtfilmidest ja filmiklassikast. Vanemad inimesed huvituvad teistega võrreldes rohkem dokumentaalfilmidest, loodusfilmidest, seriaalidest ja Eestis toodetud filmidest.

2.1.3. Raamatud

Raamatute olemasolu kodus

Enamasti on Eesti elanikel kodus 101 – 500 raamatut (37% kõikidest küsitletutest) või kuni 100 raamatut (34%). 22%-l elanikest on kodus üle 500 raamatu. 3%-l elanikest ei ole kodus ühtegi raamatut. Eestlastel on mitte-eestlastega võrreldes veidi rohkem raamatuid kodus. Kõrgharidusega inimestel on kodus rohkem raamatuid kui madalama haridusega inimestel. Kui võrrelda erinevaid vanusegrupe, siis kõige vähem on kodus raamatuid 20-39 aastastel inimestel, mis on ilmselt seletatav sellega, et paljudel sellises vanuses inimestel on n.ö. uued kodud, kuhu ei ole veel jõutud raamatuid muretseda.

Eesti inimeste kodudes on kõige rohkem nõukogude aja teises pooles ilmunud raamatuid, täpsemalt 1961 – 1991 ilmunud raamatuid. Teisel kohal on peale 1991 aastat ilmunud raamatud. Kolmandal kohal nõukogude aja esimeses pooles raamatud (1945 – 1960).

Tunduvalt vähem on Eesti inimeste kodudes II maailmasõja ajal, esimese Eesti vabariigi ajal ja enne I maailmasõda ilmunud raamatuid.

Mitte-eestlastel on eestlastega võrreldes vähem vanemaid raamatuid (enne 1961 ilmunuid).

Eestlastel on loomulikult kõige rohkem eestikeelseid raamatuid ja mitte-eestlastel (kellest enamuse moodustavad venelased) venekeelseid raamatuid. Mitte-eestlastel on eestikeelseid raamatuid rohkem kui eestlastel venekeelseid raamatuid!

Inglisekeelseid raamatuid omab 48% elanikest, saksakeelseid 31%, soomekeelseid 20%, rootsikeelseid 6%, prantsusekeelseid 5% ning raamatuid mõnes muus keeles omab 12% elanikest. Prantsusekeelseid raamatuid on eestlastel ja mitte-eestlastel võrdselt, inglisekeelseid on mitte-eestlastel veidi rohkem, saksakeelseid jällegi eestlastel veidi rohkem. Eestlastel on mitte-eestlastega võrreldes oluliselt rohkem soomekeelseid ja rootsikeelseid raamatuid.

Raamatute ostmine

Umbes pooled (53%) Eesti elanikest on viimase 12 kuu jooksul koju raamatuid ostnud. Enamasti on üks inimene ostnud kuni 5 raamatut (47% kõikidest raamatute ostjatest), 34% on ostnud 5 – 10 raamatut. Rohkem kui 10 raamatut on ostnud 18% raamatute ostjatest.

Viimase aasta jooksul on mitte-eestlased endale veidi rohkem raamatuid koju ostnud kui eestlased. Samas on eestlaste kulutused raamatutele suuremad kui mitte-eestlaste kulutused. See näitab üheltpoolt seda, et eestikeelsed raamatud on tunduvalt kallimad kui venekeelsed raamatud, teiselt poolt näitab see kindlasti ka seda, et eestlased ostavad kallemaid raamatuid kui mitte-eestlased (eestlastel on paremad materiaalsed võimalused).

Mida kõrgem on vastaja haridus, seda rohkem on ta raamatuid ostnud ning seda suuremad on tema kulutused raamatutele. Naised ostavad mõnevõrra rohkem raamatuid kui mehed. Kõige rohkem on raamatuid ostnud 20-39 aastased inimesed, kõige vähem 60-74 aastased inimesed.

Suurema sissetulekuga inimesed on mõnevõrra rohkem raamatuid ostnud kui väiksema sissetulekuga inimesed ja ka nende kulutused raamatutele on suuremad (oluline muutus toimub alates sellest, kui leibkonna sissetulek ühe inimese kohta on rohkem kui 2000 krooni).

Järgneval leheküljel olevas tabelis on toodud nimekiri nendest raamatute liikidest, mida eestlased on viimase 12 kuu jooksul kõige rohkem ostnud:

	% nendest eestlastest, kes on viimase 12 kuu jooksul raamatuid ostnud
Sõnastikud, keeleõpikud	43%
Eesti teatmekirjandus	28%
Kodundus, toitlustamine, käsitöö	25%
Eesti autorite lastekirjandus	21%
Meditatsioon ja tervishoid	20%
Põnevusromaanid (tõlkekirjandus)	19%
Laste teatmekirjandus	18%
Eesti Entsüklopeedia	18%
Kaasaegne väärtkirjandus (tõlkekirjandus)	16%
Kaasaegne eesti proosa	15%
Naisteromaanid (tõlkekirjandus)	13%
Tõlketeatmekirjandus	13%
Filosoofia, teoloogia, sotsioloogia, psühholoogia	12%
Tõlke-lastekirjandus	12%
Maailma kirjandusklassika (tõlkekirjandus)	11%
Eesti proosa (klassika)	11%
Tehnika ja tehnoloogia	10%
Ajalugu, biograafiad	10%

Uuringu tulemused näitavad selgelt, et eestlased armastavad osta eelkõige praktilise väärtusega raamatuid. Ilukirjandust ostetakse tunduvalt vähem.

Mitte-eestlaste käest küsisime ainult eestikeelsete raamatute ostmist. Mitte-eestlased ostavad peamiselt praktilise väärtusega eestikeelset kirjandust. Kõige populaarsemad eestikeelsed raamatud on mitte-eestlaste seas ülekaalukalt sõnastikud ja keeleõpikud. Teisel kohal on Eesti teatmekirjandus, järgnevad kodunduse, toitlustamise ja käsitöö raamatud, tõlketeatmekirjandus, teatmekirjandus lastele, eesti autorite lasteraamatud, meditsiini ja tervishoiualane kirjandus, ajaloolised ja biograafilised raamatud ning majandust, poliitikat, õigust ja ühiskonna juhtimist käsitlevad raamatud.

Raamatute lugemine

Umbes kümnendik elanikkonnast (12%) ei ole viimase aasta jooksul ühtegi raamatut lugenud. 32% elanikest luges viimase aasta jooksul 4 – 10 raamatut, 23% 1 – 3 raamatut, 13% 11 – 20 raamatut ning 17% luges rohkem kui 20 raamatut.

Rahvuse ning vanuse tunnusest raamatute lugemise sagedus eriti ei sõltu. Naised loevad rohkem raamatuid kui mehed. Mida kõrgem on haridus, seda rohkem raamatuid loetakse.

2.1.4. Kultuuriajakirjandus

Kultuuriväljaannete lugejaskondade suurused:

	% kõikidest vastajatest
Eesti Loodus	24%
Sporditäht	17%
Horisont	16%
Sirp	12%
Teater. Muusika. Kino	12%
Looming	10%
Loomingu Raamatukogu	10%
Maja	8%
Hea Laps	8%
Õpetajate Leht	8%
Vikerkaar	7%
Muusika	6%
Täheke	6%
Tallinn	6%
Kunst.ee	5%
Haridus	5%
Keel ja Kirjandus	5%
Akadeemia	4%
Raduga	4%
Utšitelskaja Gazeta	3%
Oma Keel	2%
Võšgorod	2%
Estonian Art	1%
Estonian Literary Magazine	1%

Vähemalt ühte loetletud kultuuriväljaannetest on lugenud 48% Eesti elanikest. Eestlased loevad nimetatud kultuuriväljaandeid oluliselt rohkem kui mitte-eestlased.

Võrreldes n.ö klassikaliste kultuuriväljaannetega eelistavad Eesti elanikud mõnevõrra rohkem populaarteaduslikke ajalehti ja ajakirju.

Mis puudutab kultuuriväljaannete hankimist, siis peamiselt hangitakse neid kas sõprade käest, väljaanne on koju tellitud või hangitakse väljaannet kusagilt mujalt. Mõnevõrra vähem loetakse töö juurde tellitud kultuuriväljaandeid. Veelgi vähem hangitakse väljaandeid kioskist või poest või loetakse neid raamatukogudes.

Välismaal ilmuvaid kultuuriväljaandeid on internetis lugenud 9% Eesti 15 – 74 aastastest

elanikest. Mitte-eestlaste seas on väliskultuuriväljaannete lugejaid veidi rohkem kui eestlaste seas.

Noored loevad välismaal ilmuvaid kultuuriväljaandeid internetis rohkem kui vanemad inimesed, kõrgharidusega inimesed rohkem kui madalama haridusega, mehed ja naised loevad enam-vähem võrdselt.

2.1.5. Kunst

Kunstinäituste – ja sündmuste külastamine

Viimase 12 kuu jooksul on kunstinäitusi ja –sündmusi külastanud 38% Eesti elanikest. Naised külastavad kunstinäitusi sagedamini kui mehed. Eestlased ja mitte-eestlased külastavad kunstinäitusi- ja sündmusi enam-vähem võrdselt.

Vanusegruppide lõikes olulisi erinevusi ei ole. Kõige vähem käivad näitustel kõige vanemad inimesed. Mida kõrgem on haridus, seda rohkem käiakse kunstinäitustel ja -üritustel. Suurema sissetulekuga inimesed (üle 2000 krooni inimese kohta) külastavad näitusi mõnevõrra rohkem kui madalama sissetulekuga inimesed.

Kõige rohkem on näitustel käinud Tallinna ja Tartu elanikud, kõige vähem Ida-Virumaa suurte linnade ning maapiirkondade elanikud.

Kunstinäituste- ja sündmuste külastamine erinevates kohtades:

	% nendest, kes on viimase 12 kuu jooksul külastanud kunstinäitusi ja -sündmusi
Kultuuriasutustes (teatrid, kinod, kultuurimajad, jne)	48%
Ühiskondlikes hoonetes (pangad, (oma)valitsusasutused, õppeasutused, jne)	37%
Mõnes galeriis	36%
Mujal	27%
Väliskunstimuuseumis (Kadrioru loss ja Mikkelimuseum)	23%
Rotermanni Soolalao näitustesaalis	19%
Niguliste muuseum-kontserdisaalis	16%
Mõnes muus kunstimuuseumis	14%
Tallinna Kunstihoones	14%
Tarbekunstimuuseumis	13%
Rüütelkonna hoones Toompeal	12%
Tartu Kunstimuuseumis	12%
Pärnu Uue Kunsti Muuseumis	10%
Kristjan Raua majamuuseumis	5%
Adamson-Ericu muuseumis	5%

Väga palju külastatakse kunstinäitusi n.ö. mitte ainult selleks otstarbeks ettenähtud kohtades – kultuuriasutustes ja ühiskondlikes hoonetes.

Kui võrrelda erinevaid rahvusgruppe, siis eestlased on mitte-eestlastega võrreldes rohkem käinud Rotermanni Soolalaos ning Pärnu uue Kunsti muuseumis, mitte-eestlased seevastu on käinud rohkem Väliskunstimuuseumis.

Kõige rohkem külastatakse kunstinäitusi oma linnas/ maakonnas (86% kunstinäituste külastajatest), mujal Eestis on näitusi vaatamas käinud poole vähem inimesi (39%).

Välismaal käis näitusi vaatamas 18% kõikidest näitusekülastajatest, umbes sama palju (16%) on ka selliseid inimesi, kes viis oma väliskülalisi Eestis näitustele ja kunstisündmustele.

Nagu teistegi valdkondade puhul, käivad eestlased rohkem ka teistes Eesti piirkondades, mitte-eestlased seevastu rohkem välismaal (ilmselt Venemaal). Väljapoole oma maakonda sõidab kunstinäitusi vaatama kõige rohkem väikeste linnade ja maapiirkondade elanikke.

Kunsti ostmine

Kunsti on viimase 12 kuu jooksul ostnud umbes veerand Eesti elanikest (26%). Kõige

sagedamini ostetakse kunsti kingituseks oma sõpradele (82% kunsti ostjatest) ning oma kodu kaunistamiseks (vastav protsent on 68). Klientidele ja koostööpartneritele on kingituseks kunsti ostnud 17% kunsti ostjatest. Spetsiaalselt oma firma ruumide kaunistamiseks või oma firma maine tõstmiseks osatavad kunsti vähesed (vastavad protsendid on 6 ja 3). Investeeringisvõimalusena on kunsti ostmist kasutanud 7% ostjatest. Viimase 12 kuu jooksul on mitte-eestlased eestlastega võrreldes veidi rohkem kunsti ostnud, eelkõige just oma kodu kaunistamiseks.

Naised on mõnevõrra suuremad kunstiostjad kui mehed, eelkõige mis puudutab kodu kaunistamist. Kõrgharidusega inimesed on suuremad kunstiostjad kui madalama haridusega inimesed. Vanusegruppide lõikes on kõige rohkem kunsti ostnud 20-49 aastased inimesed. Mida suurem on sissetulek, seda rohkem ostetakse kunsti.

Kui võrrelda erinevaid Eesti piirkondi, siis kõige suuremad kunstiostjad on tartlased.

Millised kunstivaldkonnad inimesi huvitavad

	% kunstist huvitatud inimestest
Klassikaline maailma kunst	68%
Kaasaegne maailma kunst	62%
Klassikaline eesti kunst	60%
Kaasaegne eesti kunst	55%
Kujutav kunst:	
Maalikunst	81%
Skulptuur	62%
Graafika	53%
Rakendus kunst ja disain:	
Mööbel	71%
Keraamika	69%
Klaas	69%
Metall/ehtekunst	68%
Arhitektuur	68%
Mood	62%
Nahk	61%
Tekstiil	55%
Muu:	
Foto	70%
Video	50%
Digitaalkunst	23%
Perfomance	21%

Eesti elanikud huvituvad maailmakunstist veidi rohkem kui kohalikust eesti kunstist. Kujutava kunsti valdkondadest eelistavad eestimaalased kõige n.ö. konventsionaalsemat

valdkonda ehk maalikunsti.

Rakenduskunst ja disain on Eesti elanike seas küllaltki populaarne, eelkõige just mööblidisain, keraamika, klaas, metall ja ehtekunst ning arhitektuur.

Muudest kunstivaldkondadest pakub Eesti elanikele kõige rohkem huvi fotokunst.

Kõige võõramad kunstivaldkonnad on Eesti elanike jaoks digitaalkunst ning *performance*.

Eestlastele pakub eesti kunst loomulikult rohkem huvi kui kohalikele mitte-eestlastele.

Muudes aspektides eestlaste ja mitte-eestlaste kunstieelistused oluliselt ei erine.

Naised on pea kõikidest kunstivaldkondadest rohkem huvitatud kui mehed, väljaarvatud arhitektuuri-, foto-, video- ja digitaalkunst, millest on mehed veidi rohkem huvitatud.

Kõrgema haridusega inimesed on pea kõikidest kunstivaldkondadest rohkem huvitatud kui madalama haridusega inimesed.

15-29 aastased kunstihuvilised on teiste vanusegruppidega võrreldes rohkem huvitatud moe-, foto-, video-, performance- ning digitaalkunstist, veidi vanemad – 20-39 aastased inimesed on teistega võrreldes rohkem huvitatud mööblist ning arhitektuurist. Metalli – ja ehtekunstist on kõige rohkem huvitatud 20-29 aastased inimesed.

2.1.6. Muuseumid

Eestis asuvaid muuseume on viimase 12 kuu jooksul külastanud alla poole Eesti elanikest (43%). Eestlased külastavad muuseume veidi sagedamini kui mitte-eestlased.

Teiste vanusegruppidega võrreldes külastavad kõige sagedamini muuseume 15-19 aastased inimesed. Naised külastavad muuseume sagedamini kui mehed.

Mida kõrgem on haridus, seda sagedamini käiakse muuseumides.

Kõige vähem on viimase aasta jooksul muuseume külastanud Kohtla-Järve ja Jõhvi ning Viljandi linna elanikud, kõige rohkem jällegi Tartu elanikud.

Kõige rohkem külastatakse muuseume meelelahutamiseks ja vaba aja veetmiseks (86% kõikidest muuseumide külastajatest), 60% külastab muuseume enesetäiendamiseks, 27% õppetstarbel ning 14% töö-otstarbel.

Kuigi noored (15-19) külastavad muuseume kõige sagedamini, külastavad nad teiste vanusegruppidega võrreldes muuseume kõige vähem meelelahutuslikul eesmärgil.

Huvitav on see, et eestlased külastavad mitte-eestlastega võrreldes muuseume rohkem meelelahutuse eesmärgil, mitte-eestlased seevastu rohkem enesetäiendamise eesmärgil.

Kõige külastavamad muuseumid:

	% nendest, kes on viimase 12 kuu jooksul muuseume külastanud
Eesti Vabaõhumuuseum	29%
Väliskunstimuuseum	19%
Eesti Loodusmuuseum	17%
Mõni muu muuseum	16%
Eesti Ajaloomuuseum	15%
Eesti Meremuuseum	15%
Niguliste muuseum-kontserdisaal	13%
Eesti Tervishoiumuuseum	13%
Rotermanni Soolalao näitustesaal	13%
Palamuse Oskar Lutsu Kihelkonnamuuseum	11%

Eestlased on mitte-eestlastega võrreldes külastanud rohkem muuseume erinevates Eesti paikades. Mitte-eestlased on eestlastega võrreldes külastanud sagedamini Väliskunstimuuseumi, Meremuuseumi ja Tervishoiumuuseumi.

Küsisime inimeste käest ka seda, millised nende poolt külastatud muuseumid on neile

kõige parema mulje jätnud. Nimetati neid samu muuseume, mida ka kõige rohkem külastatakse. Esikolmik on sama - Eesti Vabaõhumuuseum, Väliskunstimuuseum ja Eesti Loodusmuuseum.

2.1.7. Muusika

Muusika kuulamine

Erinevate muusikastiilide kuulajaskond:

	% kõikidest vastajatest
Rahvalik muusika, seltskonnalaulud	77%
Pop, rock-muusika	77%
Džässmuusika	49%
Pärimusmuusika, etnomuusika, folkmuusika	48%
Vanamuusika	41%
Klassikaline koorimuusika	38%
Klassikaline lavamuusika	36%
Kaasaegne lavamuusika	36%
Kaasaegne koorimuusika	35%
Klassikaline sümfooniline muusika	35%
Kaasaegne sümfooniline muusika	29%
Klassikaline kammermuusika	27%
Kaasaegne kammermuusika	26%

Kõige laiema kuulajaskonnaga muusikastiilideks on rahvalik muusika ja seltskonnalaulud ning pop- ja rock-muusika. Eestlased eelistavad rohkem esimesena ning mitte-eestlased viimasena nimetatut. Eestlased kuulavad pea kõiki muusikastiile veidi rohkem kui mitte-eestlased, väljaarvatud pop- ja rock-muusika ja klassikaline sümfooniline muusika, mida kuulatakse võrdselt.

Mis puudutab süvamuusikat, siis Eesti elanikud eelistavad pigem klassikalist kui kaasaegset süvamuusikat.

Naised kuulavad pea kõiki muusikastiile veidi rohkem kui mehed, väljaarvatud pop- ja rock-muusika ja džässmuusika, millel on meeste seas suurem kuulajaskond.

Kõrgharidusega inimesed kuulavad teistega võrreldes oluliselt rohkem džässmuusikat, pärimusmuusikat ning süvamuusikat.

Muusikaeelistus sõltub loomulikult väga palju inimese vanusest. Mida noorem on inimene, seda rohkem ta kuulab pop- ja rockmuusikat. Mida vanem on inimene, seda rohkem ta kuulab rahvalikku muusikat, vanamuusikat, koorimuusikat ja kammermuusikat. Džässmuusika on kõige populaarsem 20-29 aastaste inimeste seas, džässi kuulavad palju ka keskealised (30-59). Pärimusmuusika on kõige populaarsem 50-59 aastaste inimeste seas. Sümfooniline muusika ning lavamuusika on kõige populaarsemad keskealiste kuulajate seas.

Kontsertidel käimine

Kontsertidel on viimase 12 kuu jooksul käinud 62% Eesti elanikest (39% on käinud 1 – 2 korda, 20% 3 – 10 korda ning 2% rohkem kui 10 korda). Eestlased käivad kontsertidel rohkem kui mitte-eestlased. Mida kõrgem on haridus, seda rohkem käiakse kontsertidel.

Kõige rohkem on kontsertidel käinud 15-29 aastased inimesed. Vanuse kasvades kontsertide külastamine väheneb. Naised käivad rohkem kontsertidel kui mehed.

Kontsertide külastamine sõltub ka sissetulekust – mida suurem on sissetulek, seda rohkem külastatakse kontserte.

Kõige rohkem on kontsertidel käinud jällegi kõige aktiivsemad kultuuritarbijad - tartlased, kõige vähem on kontsertidel käinud Narva elanikud.

Enamasti külastatakse kontserte oma linna/ maakonna piires (89% kontsertidel käijatest), 42% kontsertide külastajatest on külastanud kontserte mujal Eestis ning 9% on külastanud kontserte välismaal.

Ka kontsertide külastamise puhul ilmneb eestlaste ja mitte-eestlaste käitumismudelite vahel sama erinevus mis teistegi valdkondade puhul - eestlased külastavad suhteliselt rohkem kontserte mujal Eestis ning mitte-eestlased välismaal.

Oma linnast või maakonnast väljapoole sõidavad kontserte kuulama kõige rohkem väikelinnade ja maapiirkondade elanikud.

Millise muusikastiili kontsertidel on viimase aasta jooksul käidud:

	% nendest, kes on viimase 12 kuu jooksul kontsertidel käinud
Pop, rock-muusika	62%
Rahvalik muusika, seltskonnalaulud	47%
Pärimusmuusika, etnomuusika, folkmuusika	24%
Džässmuusika	18%
Klassikaline koorimuusika	17%
Kaasaegne koorimuusika	14%
Klassikaline sümfooniline muusika	13%
Klassikaline lavamuusika	12%
Kaasaegne lavamuusika	12%
Vanamuusika	10%
Kaasaegne sümfooniline muusika	9%
Klassikaline kammermuusika	8%
Kaasaegne kammermuusika	7%

Eestlased külastasid mitte-eestlastega võrreldes rohkem rahvaliku muusika, pärimusmuusika, koorimuusika ja lavamuusika kontserte, mitte-eestlased seevastu pop- ja rock-muusika ning sümfoonilise muusika kontserte.

Naised käisid meestega võrreldes rohkem rahvaliku muusika ning süvamuusika kontsertidel, mehed jällegi pop- ja rock-muusika kontsertidel.

Kõrgharidusega inimesed käisid teistega võrreldes rohkem pärimus, džäss ja süvamuusikakontsertidel ning vähem rahvaliku ja pop- ja rock-muusika kontsertidel.

Kui võrrelda erinevaid vanusegrupe, siis ilmnevad samad tendentsid, mis muusika kuulamise puhul.

2.1.8. Raamatukogud

Viimase 12 kuu jooksul on raamatukogusid külastanud veidi üle poole Eesti elanikest (55%). Eestlased on raamatukogusid rohkem külastanud kui mitte-eestlased.

Kõige sagedamini külastavad raamatukogusid 15-19 aastased inimesed (42% nendest külastas raamatukogusid viimase aasta jooksul rohkem kui 10 korda). Vanuse kasvades raamatukogude külastamine väheneb. Naised külastavad raamatukogusid rohkem kui mehed. Mida kõrgem on haridus, seda rohkem külastatakse raamatukogusid.

Kõige vähem külastavad raamatukogusid Narva elanikud, kõige rohkem Tartu ning maaasulate (alevike) elanikud.

Milliseid raamatukogusid külastatakse:

	% nendest, kes on viimase 12 kuu jooksul raamatukogusid külastanud
Kodulähedane linna- või vallaraamatukogu	79%
Eesti Rahvusraamatukogu	28%
Kooliraamatukogu	26%
Tallinna Keskraamatukogu	18%
Mõne muu kõrgkooli raamatukogu	11%
Lasteraamatukogu	11%
Tartu Ülikooli raamatukogu	9%
Muud	9%
Mõni muu teadusraamatukogu	8%

Uuringu tulemustest selgub, et kõige rohkem külastatakse kodulähedasi linna- või vallaraamatukogusid. Kui võrrelda eestlaste ja mitte-eestlaste raamatukogude külastamist, siis huvitav on see, et Tallinna Keskraamatukogus käib suhteliselt vähe eestlasi.

Kõige rohkem külastatakse raamatukogusid enesetäiendamise eesmärgil (76% nendest, kes on viimase 12 kuu jooksul raamatukogusid külastanud). Eesmärkidest teisel kohal on meelelahutus ja vaba aja veetmine (67%). Õppeotstarbel külastab raamatukogusid 50%, suhtlemise eesmärgil 33% ning töötstarbel 32% raamatukogude külastajatest.

Huvitav on see, et sarnaselt muuseumide külastamisega külastavad eestlased mitte-eestlastega võrreldes raamatukogusid rohkem meelelahutuse ja suhtlemise eesmärgil, mitte-eestlased seevastu rohkem enesetäiendamise eesmärgil.

Kui nooremad inimesed külastavad raamatukogusid rohkem töö ja õppeotstarbel, siis 60 aastaste ja vanemate inimeste puhul on raamatukogude juures oluliseks ka meelelahutuse ja suhtlemise funktsioon.

Kui rääkida raamatukogude külastamise eesmärkidest veidi konkreetsemalt, siis enamasti külastatakse raamatukogusid selleks, et laenutada kirjandust koju kaasa (91% raamatukogude külastajatest). 67% raamatukogude külastajatest loeb lugemissaalis ajalehti ja ajakirju, 55% loeb lugemissaalis raamatuid ning 29% kasutab interneti.

Naised laenutavad rohkem raamatuid koju kaasa kui mehed, mehed seevastu kasutavad rohkem interneti. Interneti kasutavad kõige rohkem noored, ajalehti ja ajakirju loevad kõige rohkem vanemad inimesed. Eestlased kasutavad interneti raamatukogudes rohkem kui mitte-eestlased.

Mis laadi kirjandust raamatukogudes loetakse või laenutatakse:

	% nendest, kes on viimase 12 kuu jooksul raamatukogusid külastanud
Proosa – romaanid, novellid, jutustused, jne	70%
Teatmekirjandus	61%
Perioodilised väljaanded	57%
Erialane kirjandus	52%
Sõnastikud, keeleõpikud	45%
Lastekirjandus	30%
Luuleraamatud	28%

Kui raamatute ostmisel domineerisid n.ö. praktilisema väärtusega raamatud, siis raamatukogudes loetakse või laenutatakse kõige rohkem ilukirjandust (täpsemalt proosat). Eestlased loevad või laenutavad erinevat kirjandust rohkem kui mitte-eestlased, väljaarvatud luule, mida loetakse võrdselt ning sõnastikud ja keeleõpikud, mida kasutavad jällegi mitte-eestlased veidi rohkem.

Naised loevad või laenutavad meestega võrreldes rohkem ilukirjandust (nii luulet, proosat kui lasteraamatuid), mehed huvituvad rohkem teatmekirjandusest.

Nooremad raamatukogude külastajad laenutavad teiste vanusegruppidega võrreldes rohkem õppimise ja tööga seonduvat kirjandust (sõnastikud, erialane kirjandus, jne).

Kuigi kõige nooremate vastajate (15-19 aastased) seas on väga palju luule ja proosa laenutajaid (kooli kohustuslik kirjandus!), siis neid, kes just väga sageli ilukirjandust laenutavad, on kõige rohkem 60 aastaste ja vanemate inimeste seas.

2.1.9. Sport

Spordiga tegelemine

Pea pooled Eesti elanikud (45%) spordiga praktiliselt ei tegele. Vähemalt mõned korrad kuus tegeleb spordiga 16%, keskmiselt kord nädalas 13%, 2 – 3 korda nädalas 15% ning 4 või rohkem kordi nädalas 11% elanikest. Suvel harrastatakse sporti ajalises mõttes rohkem kui talvel – talvisel perioodil tegeletakse spordiga nädalas keskmiselt 5,1 tundi, suvisel ajal 7,3 tundi.

Eestlased tegelevad spordiga rohkem kui mitte-eestlased, mehed rohkem kui naised. Suurema sissetuleku ja kõrgema haridusega inimeste seas on spordiga tegelevate inimeste osakaal suhteliselt suurem, aga sportimisele kulutatav aeg on aga isegi pigem väiksem. Kõige rohkem sporti teevad kõige nooremad – 15 –19 aastased inimesed.

Vanuse kasvades spordiga tegelevate inimeste osakaal väheneb. Aga spordiga tegelevate inimeste seas vanuse kasvades sportimisele kulutatav aeg peale 20 eluaastat ei vähene!

Kõige rohkem tegeleb spordiga inimesi Tallinnas ja Tartus, kõige vähem Narvas, keskmisega võrreldes tegeleb spordiga vähem inimesi ka Pärnus, Viljandis, Kohtla-Järvel ja Jõhvis, teistes maakonnakeskustes ning külades.

Kõige harrastatavamad spordialad suvel:

	% spordiga tegelevatest inimestest
Ujumine	57%
Jalgrattasõit	56%
(Tervise)käimine	33%
(Tervise)jooks	25%
Aeroobika, võimlemine	18%
Jahi/ kalasport	15%
Jalgpall	14%
Atleetvõimlemine, jõutreening	13%
Korvpall	12%
Võrkpall	12%

Kõige harrastatavamad spordialad talvel:

	% spordiga tegelevatest inimestest
Suusatamine	44%
(tervise)käimine	25%
Ujumine	24%
Aeroobika, võimlemine	23%
Atleetvõimlemine, jõutreening	14%
Korvpall	9%
(Tervise)jooks	7%
Jahi/ kalasport	6%
Võrkpall	5%

Eestlaste kõige populaarsem spordiala suvel on jalgrattasõit, mitte-eestlastel ujumine. Talvel on suusatamine populaarseim spordiala nii eestlaste kui mitte-eestlaste seas. Eestlased tegelevad mitte-eestlastega võrreldes rohkem korvpalliga, mitte-eestlased jällegi aeroobika ja võimlemise ning jalgpalliga.

Senisega võrreldes rohkem sooviksid Eesti elanikud tegelda eelkõige ujumise, atleetvõimlemise, jõutreeningu, jalgrattasõidu, aeroobika ja võimlemise ning suusatamisega.

Spordiga tegelevatest inimestest on spordivõistlustel või –üritustel osalenud 29% (17% on osalenud ainult tervisespordivõistlustel ja 12% ka muudel võistlustel).

Mehed võtavad spordivõistlustest aktiivsemalt osa kui naised. Vanuse kasvades väheneb spordivõistlustel osalemine.

Enamus Eesti elanikest tegeleb spordiga mitte-organiseeritult - 36% tegeleb omaette, 30% koos sõprade või tuttavatega ning 15% koos oma pere liikmetega. Organiseeritult ehk treeningugrupis või liikumisrühmas tegeleb spordiga ainult 17%.

Mida noorem on inimene, seda rohkem harrastatakse sporti treening-grupis või koos sõpradega, mida vanem on inimene, seda rohkem harrastatakse sporti omaette.

Kui rääkida sportimise intensiivsusest ehk koormusest, siis pooled inimesed (49%) teevad sporti enamasti keskmise koormusega (hingeldavad ja higistavad mõnevõrra). Umbes 1/3 teeb sporti väikese koormusega (rahulikult, ei hingelda ega higista) ning 16% spordiga tegelejatest teeb enamasti sporti suure koormusega (hingeldavad ja higistavad kõvasti).

Mehed spordivad suurema koormusega kui naised ning nooremad suurema koormusega kui vanemad inimesed.

Nii spordikohtunikuna, spordiürituste organiseerijana kui teiste juhendajana on viimase 12 kuu jooksul tegutsenud võrdselt 4% Eesti elanikest.

Nende seas on mõnevõrra rohkem eestlasi kui mitte-eestlasi, mehi rohkem kui naisi, kõrgharidusega inimesi rohkem kui madalama haridusega inimesi, nooremaid rohkem kui üle keskea inimesi.

Kui rääkida sportimisele tehtavatest kulutustest, siis keskmiselt kulutab Eesti elanik sportimisele aastas 1246 krooni, sellest 510 krooni tegevuskuludele (treeningtunnid, võistlustel osalemine, sõidukulud, jne), 606 krooni varustusele ning 130 krooni muudeks kuludeks.

Mehed kulutavad sportimisele rohkem raha kui naised, suurema sissetulekuga inimesed oluliselt rohkem kui väiksema sissetulekuga inimesed, eestlased rohkem kui mitte-eestlased (eriti just varustuse osas!). Kui võrrelda erinevaid vanusegrupe, siis kõige rohkem kulutavad sportimisele raha 15-29 aastased inimesed, vanuse kasvades kulutused sportimisele vähenevad.

Millist spordi- või turismivarustust on võimalik kasutada:

	% elanikkonnast
Treeningdress	71%
Jooksukingad (botased)	69%
Jalgratas	65%
Suusad	49%
Telk	36%
Pall (suurem –korv-, võrkpall jms.)	36%
Sulgpallireketid	34%
Kalamehe varustus	21%
Käsikud, ekspandrid jms	17%
Uisud	14%
Tennisereketid	14%
Jahimehe varustus	8%
Trenažöörid	7%
Muu	5%

Üle poole elanikkonnast omab või omab võimalust kasutada treeningdressi, jooksukingasid ning jalgratast. Pooled Eesti elanikud omavad kodus suuski. Muud

spordivarustust omab vähemus inimestest.

Spordivarustuse omamine eestlastel ja mitte-eestlastel väga oluliselt ei erine, eestlased omavad rohkem jalgrattaid, suuski ja telke, mitte-eestlased omavad rohkem käsikuid ja ekspandreid.

Kui võrrelda mehi ja naisi, siis mehed omavad rohkem kalamehevarustust ja käsikuid ja ekspandreid, naised omavad rohkem uiske.

Noored omavad spordivarustust mõnevõrra rohkem kui vanemad inimesed ning suurema sissetulekuga inimesed rohkem kui madalama sissetulekuga inimesed.

On olemas ka sellised sporditarbed, mille omamine vanusest ja sissetulekust eriti ei sõltu, näiteks kalamehe- ja jahimehevarustus, käsikud ja ekspandrid ja tennisereketid.

Spordi jälgimine

Pealtvaatajana on spordivõistlusi viimase aasta jooksul külastanud 38% Eesti elanikest (32% mõned korrad + 6% üsna sageli).

Eestlased külastavad spordivõistlusi veidi rohkem kui mitte-eestlased, mehed rohkem kui naised, suurema sissetulekuga inimesed rohkem kui väiksema sissetulekuga inimesed, noored rohkem kui vanemad inimesed. Haridusest spordivõistluse külastamine ei sõltu. Kõige vähem on spordivõistlusi külastanud Narva elanikud, kõige rohkem Tartu, Kohtla-Järve ja Jõhvi, Viljandi linna ning külade elanikud.

Kõige enam külastatud spordivõistlused:

	% elanikkonnast
Korvpall	13%
Jalgpall	13%
Autosport	11%
Kergejõustik	10%
Spordipidustused	9%
Võrkpall	8%
Jalgrattasport	7%
Suusatamine	7%
Võistlustants	6%

Eestlased on mitte-eestlastega võrreldes sagedasemad külalised korvpalli, autospordi, kergejõustiku ja suusatamise võistlustel, mitte-eestlased jällegi jalgpalli ning jäähoki

võistlustel.

Kõige enam meediavahendusel jälgitavad spordivõistlused:

	% elanikkonnast
Suusatamine	57%
Autosport	48%
Jalgpall	43%
Korvpall	42%
Kergejõustik	38%
Võistlustants	29%
Jäähoki	23%
Sportpidustused	22%
Jalgrattasport	22%
Võrkpall	20%

Meediavahendusel jälgivad eestlased mitte-eestlastega võrreldes oluliselt rohkem erinevaid spordialasid. Eestlased jälgivad mitte-eestlastega võrreldes rohkem suusatamist, autosporti, korvpalli, kergejõustikku, võistlustantsu, jalgrattasporti, võrkpalli ja judot. Mitte-eestlased vaatavad eestlastest rohkem jäähokit, tennist ja võimlemist.

Jalgpalli vaatavad eestlased ja mitte-eestlased meediavahendusel enam-vähem võrdselt.

Millistest allikatest hangite informatsiooni spordi kohta:

	% elanikkonnast
Televiisorist	91%
Raadiost	74%
Ajalehtedest, ajakirjadest	73%
Sõprade, tuttavate, töökaaslaste käest	70%
Internetist	27%
Raamatutest	19%

Kõige sagedamini hangitakse infomatsiooni spordi kohta kõige laialtlevinumatest meediakanalitest nagu TV, radio, ajalehed ja ajakirjad. Küllalt suur osa elanikkonnast (70%) vestleb ka oma sõprade, tuttavate ja töökaaslastega spordi teemadel.

Eestlased kasutavad kõiki nimetatud allikaid spordi kohta informatsiooni hankimisel rohkem kui mitte-eestlased, mehed rohkem kui naised.

Kui võrrelda erinevaid vanusegrupe, siis selgub, et internetist ning sõprade-tuttavate käest hangivad kõige rohkem infot 15-19 aastased spordihuvilised, ajalehtedest-

ajakirjadest hangivad teistega võrreldes sagedamini infot 50-59 aastased inimesed.

Spordipoliitika ja suhtumine sporti üldiselt

Tervisesporti ja liikumisharrastusi peab vajalikuks 96% Eesti elanikest, tippporti rahvusvahelisel tasemel peab vajalikuks 80% ning kohalikku võistlussporti peab vajalikuks 79% Eesti elanikest.

Rahvusvahelist tippporti ning kohalikku võistlussporti peavad mitte-eestlased mõnevõrra olulisemaks kui eestlased ning mehed peavad seda olulisemaks kui naised.

Sporti suhtumine haridusest ja vanusest ei sõltu.

Milliseid spordirajatise peate vajalikuks oma elukoha lähedusse ehitada:

	% elanikkonnast on toodud nende inimeste kohta, kes vastasid, et see on kindlasti vajalik
Basseinid, veekeskused	39%
Liikumisrajad (jooks, suusatamine, jalgrattasõit)	39%
Pallimänguväljakud	30%
Saalid, võimlad	28%
Staadionid	23%

Eesti elanikud soovivad eelkõige selliste spordirajatiste ehitamist, mis võimaldaks harrastada kõige levinumaid spordialasid – ujumine, suusatamine, jalgrattasõit, käimine ning jooksmine.

Uute spordirajatiste ehitamist peavad nooremad inimesed mõnevõrra olulisemaks kui vanemad inimesed.

Basseinide, veekeskuste ehitamist oma elukoha lähedusse peavad kõige vajalikumaks Tallinna ning Eesti väikelinnade elanikud. Saalide ja võimlate ehitamist peavad kõige olulisemaks Narva, Pärnu ning Eesti väikelinnade elanikud. Staadionide ehitamist peavad kõige olulisemaks Pärnu ja Eesti väikelinnade elanikud. Pallimänguväljakute ehitamist peavad kõige olulisemaks Narva, Kohtla-Järve, Jõhvi ning Pärnu elanikud. Liikumisradade ehitamist peavad kõige vajalikumaks Tallinna, Narva ning Viljandi elanikud.

2.2. Põhjused, mis takistavad inimeste kultuuris osalemist

Inimeste aktiivsus erinevates kultuurisfäärides on erinev. Nendes osalemise ja mitteosalemise motiivid on inimestel samuti erinevad. Meid huvitavad antud uurimisprojekti raames põhjused, miks inimesed ei osale teatud kultuurisfäärides või kui nad praegu sellega tegelevad, siis mis takistab neil rohkem sellega tegeleda.

Et erinevad kultuurisfäärid omavad oma spetsiifikat ja nende poole pöördumise iseärasusi, siis osutus võimatuks erinevates selgitada n.ö. üldisi kultuuritarbimist takistavaid tegureid, kuigi enamiku valdkondade puhul saab välja tuua ka ühisosa.

Kultuuris osalemise erinevaid tegureid uuriti järgmise lähenemismalli järgi:

- a) vastajale esitati kaart võimalike põhjustega, mis võivad takistada näiteks teatrietenduste vaatamist, kinos käimist, jms. Kaardil esitatud põhjused varieeruvad vastavalt kultuurivaldkonna spetsiifikale;
- b) kasutati ka käitumisharjumuste muutumist läbi aja. Respondendil tuli võrrelda oma praegust kultuurikäitumist perioodiga kümme aastat tagasi (nõukogude aja lõpp).
- c) uuriti ka seda, kas respondent sooviks olla erinevates kultuurisfäärides aktiivsem, näiteks senisega võrreldes käia rohkem kinos, kunstinäitustel, muuseumides jms.
- d) hoiakulise käitumise järgi saab samuti määratleda inimeste soovi/soovimatust olla aktiivne erinevates kultuurisfäärides, näiteks saab mõõta inimeste võõrandatust ühest või teisest kultuurisfäärist, huvi/huvipuudust jms.

Mis takistavad Eestimaa elanikke kultuuris rohkem osalema?

See küsimus esitati kõigile küsitluses osalejatele sõltumata sellest, kas inimene on antud sfääris kontakte omanud või mitte. Alljärgnevalt esitame koondtabeli, kus veergudes on ära toodud protsent küsitletutest, kelle jaoks kuulus nimetatud põhjus kolme enimolulise põhjuse hulka, miks inimene ei osale antud kultuurisfääris.

	T e a t e r	K i n o	R a m a t u k	N ä i t u s e d , k u l t u r i s e s t u s e d	K o n s e r v a d	M u s e u m i n e r d	Ra m a t u t e l u g e m i n e	Kult uuri ajak irjad e l u g e m i n e
Kultuuritarbijist segav põhjus								
(Piletite) hinnad on liigad kallid	51	45	-	20	56	18	27	26
Minu elukoha läheduses ei ole vastavat kultuuriasutust	32	42	7	39	24	-	-	-
Ei ole vaba aega	29	30	32	37	31	49	57	31
Puuduvad transpordivõimalused	15	12	3	11	15	18	-	-
Mulle see valdkond ei meeldi	12	10	20	30	6	22	11	38
Pole kaaslast, kellega minna	10	6	-	-	6	-	-	-
Pole mind huvitavaid antud valdkonna sündmusi, nähtusi, teoseid	10	14	-	-	19	-	12	-
Pean hoolitsema oma pereliikmete eest	8	8	-	-	7	-	-	-
Õhtuti ei ole turvaline väljas käia	8	10	-	-	8	-	-	-
Tegelen sellega juba piisavalt	7	8	32	5	7	6	21	-
Mul on antud sfääri kohta vähe informatsiooni	7	8	-	22	6	28	-	16
Minu tervis ei luba	6	6	5	6	6	7	-	-
Puudub vajadus, kodus vajalik olemas	-	-	27	-	-	-	-	-
Raamatute laenutamine keerukas	-	-	-	-	-	-	5	-
Ajakirjad on mõeldud peamiselt erialainimestele	-	-	-	-	-	-	-	27
Saan kultuuri kohta palju infot muust ajakirjandusest	-	-	-	-	-	-	-	24

Kokkuvõttes võib öelda, et nendes kultuuri valdkondades (välja arvatud muuseumid), millesse sisenemiseks on vajalik lunastada pilet, on esmaseks kultuuritarbijist vähendavaks teguriks piletite liiga kõrge hind.

Teisele kohale jääb asjaolu, et antud tüüpi kultuuriasutust ei ole vastajate kodude läheduses.

Küllaltki väheoluliseks takistuseks on täielik huvipuudus (umbes kümmekond protsenti). Igal juhul on antud teguri esinemissagedus tunduvalt vähemoluline põhjus kui teatritükkide, kontsertide, kinorepertuaari sisuline pool, millest hulgast inimesed ei leia nende jaoks vajalikku (loe: nende piirkonnas pakutava sisuline pool).

Tähtsuset kolmandale kohale jääb inimeste kultuuritarbijist piirama selline faktor nagu ajapuudus. Neljandaks takistavaks teguriks on transpordipuudus.

Kui jätta kõrvale ajapuuduse kui ühelt poolt objektiivse (suurenev töökoormus vähendab vaba aega) ja teiselt poolt subjektiivse teguri (teatavat huvipuudust kultuuri vastu võib välja vabandada ka ajapuudusega, sest muid tegevusi peavad inimesed selles ajalikus elus olulisemaks), siis selgub, et kõige suuremad takistused on seotud eelkõige objektiivsete asjaoludega: **kultuuri kättesaadavust piiravad pileti kõrged hinnad, kultuuriasutuste kaugus inimeste elukohast ja transpordi puudumine.**

Et teatrite, kinode ja kontsertide sagedasemat külastamist segab kõige rohkem pileti kõrge hind, siis vaatlesime spetsiaalselt ka seda, milline oleks inimeste jaoks vastuvõetav pileti hinnatase. Kõige kõrgemat hinda on inimesed nõus maksma kontsertide eest, kõige madalamat aga kinopileti eest. Kui võrrelda pileтите reaalset hinda sellega, mida inimesed oleksid nõus maksma, siis me põrkume kokku väga suurte kääridega.

Taskukohane pileti hind:

	Hind kroonides (keskmised)
Teatrietenduse pileti hind	67
Kinopileti hind	37
Kontserdipileti hind	87

Eelpool nimetatud põhjused ei ole kõigis sotsiaalsetes gruppides levinud ühesuguse intensiivsusega. Seetõttu vaatleme järgnevalt kultuuritarbimist takistavate tegurite esinemist nii kultuurivaldkonniti kui ka sotsiaal-demograafiliste tunnuste lõikes.

Teatris mittekäimise põhjused

Teatripiletite kõrge hind muutub üha suuremaks takistuseks, mida vanema inimesega on tegu. Linnainimesed peavad võrreldes maainimestega teatripileteid kallimaks.

Madalama haridusega inimeste jaoks on teatripiletite kõrge hind märksa olulisem takistus kui kõrgharidusega inimestele.

Suurimaks takistuseks peavad pileтите hinda tallinlased ja narvakad. See on pigem seotud nende linnade elanike rahvuslikust kui sissetulekutest tulenevate erisustega, aga ka

asjaoluga, et Tallinnas on realselt piletite hinnad kõrgemad kui mujal regioonides. Kuni 2000 kroonise sissetulekuga inimeste jaoks on teatripileti hind väga suureks teatrite külastamist segavaks faktoriks (63%). Täiesti loogiline on see, et mida kõrgema sissetulekuga on tegu, seda vähem peavad inimesed teatripileti hinda oluliseks takistuseks. Näiteks nende jaoks, kelle ühe kuu netosissetulek perekonnaliikme kohta on suurem kui 4000 krooni, on pileti kõrge hind aktuaalne 31% küsitletute jaoks. Uuringust nähtub, et selle sissetulekugrupi jaoks on olulisimaks põhjuseks hoopis vaba aja puudus (39%).

Kuigi asjaolu, et **teater on kaugel**, on takistuseks 33% vastaja jaoks, vanuselisel siin mingeid erisusi täheldada ei saa. Teatri kaugus on probleemiks eelkõige maainimestele – 53%.

Mida madalama haridustasemega on inimene, seda enam nad märgivad teatris mittekäimise põhjuseks selle, et nende elukoha läheduses puudub teater.

Teatrite kauguse toovad esile kõige sagedamini narvakad, Kohtla-Järve ja Jõhvi elanikud, kõige enam aga inimesed, kes ei ela suuremates linnades ega maakonnakeskustes, vaid väikelinnades, alevikes (53%) ja maal, külades (62%).

Madalama sissetulekuga inimeste jaoks on antud põhjus üksjagu olulisem kui kõrgema sissetulekuga inimestele.

Transpordi puudust toovad esile eelkõige need inimesed, kes elavad kaugel kultuurikeskustest, kuid siiski mitte narvakad ega Kohtla-Järve/ Jõhvi elanikud.

Vaba aja puudust märgivad eelkõige aktiivses tööeas olevad inimesed, see on vanusegrupp 20-49 aastat. Vaba aja puudust märgivad rohkem linnainimesed kui maainimesed. Mida kõrgema haridusega inimesega on tegu, seda tähtsamaks teatris mitte käimise põhjuseks tuuakse vaba aja puudust. Vaba aja puuduse üle kurdavad enim tallinlased, tartlased ja pärnakad, nende paikade elanikud, kus majanduselu on vilkam. Mida jõukam on inimene, seda enam takistab teda teatrit külastamast just ajapuudus.

Teatris ei meeldi käia 15-19 aastastel noortel ja kõige vanematel küsitletutel. Mida madalam on inimese haridus, seda enam ta väidab, et talle ei meeldi teatris käia. Erinevus

on lausa neljakordne.

Teatris ei meeldi kõige rohkem käia pärnakatel (22%) ja Kohtla-Järve/ Jõhvi elanikel.

Sissetulekugruppidest teater ei meeldi neile, kelle sissetulek on õige väike, kuni 1500 krooni kuus või siis neile, kellel sissetulek kuulub kõrgeimasse gruppi.

Et **teatrites puuduvad vastajaid huvitavad etendused**, väidavad sagedamini 15-29 aastased noored. Kõrgharidusega inimesed on märksa rohkem kriitilised etenduste valiku suhtes. Madalama haridusega inimesed on vähem nõudlikud. Teatrirepertuaari suhtes on kõige kriitilisemad tartlased (23%), pärnakad (18%) ja tallinlased (15%). Jõukamad inimesed leiavad neid huvitavaid tükke mõnevõrra harvemini kui vaesemad inimesed.

Kaaslase puudus, kellega teatrisse minna hakkab vaevama inimesi, kellel vanust üle 40 aasta. Kesk- ja madalama haridusega inimesed kurdavad rohkem selle põhjuse üle kui kõrgharidusega inimesed. Tartus, Pärnus ja Viljandis on suurim kaaslase puudus. Kaaslase puudus häirib kõige vaesemaid ja ka kõige rikkamaid inimesi.

Pereliikmete eest hoolitsemise vajadust kui põhjust, miks teatris ei käida sedavõrd sagedasti kui soovitakse, toovad esile 20-39 aastased inimesed. Need on parimas pereloomise ja hoolitsemise eas inimesed.

Õhtust turvalisuse puudust kurdavad eelkõige üle 50 aastased inimesed.

Seda märgivad kõige rohkem ka Tallinna elanikud (13%), Kohtla-Järve/ Jõhvi, Pärnu ja Viljandi elanikud (10%).

15-19 ja 50-59 aastaste hulgas on enim neid, kes väidavad, et nad **käivad piisavalt sageli teatris**, haridusgruppidest enim väidavad seda kõrgharidusega inimesed.

Samasugust seisukohta kohtame ka tallinlaste, pärnakate ja viljandlaste hulgas.

Infopuudus on ühtlane kõigis vanusegruppides. Jõukamad inimesed toovad vaesematega võrreldes sagedamini välja põhjuse, et neil on vähe infot teatri ja etenduste kohta.

Tervis, mis ei luba teatrisse minna on loomumane põhjus vanematel ja madala haridusega inimestel.

Teatripiletite kättesaamatust kurdavad ühtviisi sageli kõigi vanusegruppide esindajad. Selle üle kurdavad tihedamini kõrgema haridusega inimesed, kes käivad teatris ka sagedamini ning seetõttu puutuvad selle probleemiga sagedamini kokku. Antud probleemi üle kurdavad rikkamad rohkem kui vaesed.

Linnainimesed võrreldes maainimestega on mõnevõrra nõudlikumad ja nad väidavad enam, et neil on **vähe infot**, et pole huvitavaid etendusi jms. See on ositi seotud asjaoluga, et linnaelanike hulgas on rohkem mitte-eestlasi, kelle infosfäär võrreldes eestlastega on tunduvalt kitsam tänu keelelisele barjäärile, mis tekitab ka kõrgema kriitilisuse.

Tänu asjaolule, et eestlaste osakaal muulastega võrreldes maaelanike hulgas on suurem, on nende jaoks 2,5 korda olulisemaks teatris mittekäimise põhjuseks **transpordiprobleemid**.

Vaadeldes teatris käimist takistavaid tegureid läbi tunnuse, mis märgib inimeste teatris käimise sagedust, saab järeldada, et valdav osa takistavatest teguritest on sagedamini esindatud nende inimeste puhul, kes pole teatris kas üldse käinud viimase 12 kuu jooksul või on seda teinud 1-2 korda. Nendele on tõepoolest olulisemateks takistuseks eelkõige teatripileti hinnad.

Teatris ei ole käinud 47,2% 15-74 aastastest inimestest. See on orienteeruvalt 472 tuhat inimest. 328 tuhat on käinud teatris 1-2 korda. Nende jaoks on pileti hind tõepoolest väga kallis (58%). Nad on inimesed, kes ei leia, et nad käivad piisavalt teatris, vaid nad tahavad tõepoolest seda sagedamini teha (77% väidab seda). Nende hulgas on ka vaid 6% neid inimesi, kellele teater ei meeldi, võrdlusena olgu toodud fakt, et nende hulgas, kes pole teatris kordagi käinud on 20% neid, kellele teater üldse ei meeldi.

Need, kes ei käi teatris, või teevad seda harva, on sagedamini silmitsi probleemiga, et neil puudub kaaslane, kellega teatrisse minna. Nimetatud gruppidesse kuuluvad inimesed kaebavad pisut enam ka selle üle, et neil jääb ka teatriinformatsiooni vajaka.

Vaesemad inimesed sooviksid teatris vähem käia kui rikkamad, kuid tegelikult erinevust

ei ole, sest rikaste hulgas on üksjagu juba neid, kes väidavad, et nad käivad piisavalt sageli teatris.

Narva elanikud olid teatri suhtes kõige kriitilisemad, kuid samas on nende hulgas kõige vähem neid, kes sooviksid rohkem teatris käia.

Kinos mittekäimise põhjused

Kinoskäimist takistavate teguritena võib välja tuua peamiselt 2 põhjust– inimeste elukoha läheduses ei ole filmide vaatamise kohta (46%) ning kinopileti kõrge hind. Mida vanema inimesega on tegu, seda olulisemaks kinos mittekäimise põhjuseks on talle kino kaugus elukohast. Sarnane tendents ilmneb ka inimese vanuse ja kinopileti hinna vahel. Maal on neid inimesi, kes väidavad, et kino pole läheduses olemas – 62%, samas linnaelanikest väidab seda 39%. Mitte-eestlased kalduvad elama pisut rohkem piirkondades, kus on kinosid vähem. Kui Tallinna elanikest arvab 28%, et kinos ei käida kino kaugel asukoha tõttu, siis alevikes, küldes elavatest inimestest on jagavad sama arvamust 62%. Kõige halvem on olukord Narvas, Kohtla-Järvel, Jõhvis (80-91% vastajatest ei käi kinos, sest seda ei ole läheduses).

Kinopiletite hinnad tunduvad naistele tunduvalt kõrgemad kui meestele (vastavalt 48% ja 37%). Kinopiletite hinnad on kõige rohkem vastukarva Tallinna elanikele –60% tallinlastest peab pileteid liiga kalliks, teistes paikkondades jääb antud põhjuse väljaütlejate arv umbes 30-40% piiresse.

Vaba aja puudust märgivad mehed sagedamini kui naised (35% ja 23%). Ettevõtjatel ja spetsialistidel on teistega võrreldes ajapuudus tunduvalt olulisemaks kinos käimist takistavaks teguriks. Mida kõrgem on inimese haridus, seda enam hakkab kinode külastamist mõjustama ajafaktor, kuid ka filmide repertuaari tase. Ajapuudus kalduv teistega võrreldes kõige enam segama just Tallinna elanikke ja rikkamaid inimesi.

Spetsiifiline kinos käimist mõjustav faktor nagu kinode ruumid ja tehniline tase ei ole

üldiselt märkimisväärseks takistuseks, miks inimesed ei käi kinos. 4% inimestest pidas nimetatud tegurit enda jaoks tähtsaks, miks nad kinos ei käi.

Sotsiaal-demograafilistest gruppideest hindavad mainitud asjaolu olulisemaks eelkõige nooremad inimesed, maaelanikud enam kui linnaelanikud, väikeasulate elanikud enam kui suuremate linnade omad.

Kunstinäituste ning muuseumide mittekülastamise põhjused

Kui kinode, teatrite, kontsertide puhul on kõige olulisemaks külastamist segavaks asjaoluks pileti kõrge hind, siis kunstinäituste külastamisel on seda asjaolu maininud suhteliselt vähe inimesi – 20%. Kunstinäitustel ei meeldi käia 30%-l küsitletutest. Vaadeldavatest kultuurisfääridest on see kõrgeim. Ka informeerimatus on kunstinäituste-, sündmuste puhul väga sageli esinev põhjus, miks näitusi ei külastata.

See on valuprobleemiks ka teiste muuseumide puhul.

Kunstinäituste mittekülastamise kõige olulisemaks põhjuseks tuuakse vaba aja puudust. Seda mainivad mehed tunduvalt sagedamini ka naised. Samasugune tendents avaldub ka huvis kunstinäituste vastu. Kui naiste seas on 22% neid, kes ei käi kunstinäitustel seetõttu, et neile see ei meeldi, siis meeste puhul küünib nende osakaal juba 38%ni. Vaba aja nappuse üle kurdavad enim 20-39 aastased inimesed. Kunstinäitustel ei meeldi käia kõige noorematel inimestel ning 40-49 aastastel. Mida madalam on inimese haridus, seda enam talle kunstinäitused ei meeldi. Näiteks põhiharidusega inimeste seas on neid 0%, kõrgharidusega inimeste hulgas aga vaid 15%. Sarnane seos on ka inimese sissetuleku ja kunstihuvi vahel. Mida madalam on sissetulek, seda madalam on ka huvi ja vastupidi. Informatsioonipuuduse üle kunstinäituste kohta kurdavad eelkõige nooremad ja madalama haridustasemega, kuid ka rikkamad inimesed.

Muuseumi piletite hindade puhul kehtivad needsamad tendentsid, mida märkisime teatri puhul.

Kontsertidel mittekäimise põhjused

Kontsertide kõrged piletihinnad on teiste kultuuriasutuste külastamist takistavate tegurite seas kõige suuremaks hinnatud põhjuseks (56%). Teisele kohale asetub inimeste vaba aja puudus (31%). Kolmandale kohale asetub aga asjaolu, et inimeste elukohaläheduses ei korraldata kontserte (25%). Üldiselt võib öelda, et kontsertide mittekülastamise põhjused on sarnased nendega, mida täheldasime teatri puhul..

Erinevus seisneb selles, et kontsertide vastu on suurem huvi kui teatri vastu. Näiteks teatris ei meeldi käia 12% inimestest, kontsertidel vaid 6%. Kontsertide puhul on suuremaks probleemiks ka see, 19% inimeste arvates ei korraldata selliseid kontserte, mis inimesi huvitaksid. Analüüsidest kontsertidel mittekäimise põhjusi sotsiaal-demograafiliste tunnuste lõikes võib täheldada samasuguseid tendentse nagu teatri puhul. Näiteks pileti hindade suhtes on naised meestega võrreldes märksa tundlikumad. Naised on rohkem takistatud ka paljude teiste põhjuste tõttu: ajapuudus, pere eest hoolitsemine, transpordi puudus, turvalisuse puudus. Samas on naiste huvi kontsertide vastu meestega võrreldes kordades suurem.

Raamatute mittelugemise põhjused

Vaba aja puudust peetakse peamiseks põhjuseks (57%). Naiste jaoks on see olulisem tegur kui meestel, noorematel omakorda olulisem kui vanematel inimestel. Mida kõrgem on inimese haridus, seda enam kummitab ajanappus. Üldiselt kehtib printsiip, et mida suurem on inimese sissetulek, seda vähem on tal aega. Neid, kellel pole kodus ühtegi raamatut, ei piina ka sedavõrd palju ka ajanappus. Need, kes on raamatuid ostnud, on sagedamini ajanappuse käes vaevlevad inimesed. Need, kes sooviksid raamatuid rohkem lugeda, märgivad ajanappust kui takistavat tegurit enam kui need, kes pole viimase 12 kuu jooksul ühtki raamatut lugenud.

Raamatute kallidus on sageduselt järgmine põhjus, miks raamatuid ei loeta. Sotsiaal-demograafiliste tunnuste lõikes seda põhjust analüüsidest näeme, et raamatute hind on enam problemaatiline nendes gruppides, mida tuvastasime teatri ja kontserdi piletite hinna puhul.

Piisavalt sageli loeb raamatuid 21% küsitletuist. Teistest rohkem loevad raamatuid pigem vanemad inimesed kui noored, haritumad enam kui väiksema haridusega inimesed, jõukamad pisut enam kui vaesemad ning need, kelle kodus on vähemalt 500 raamatut.

Raamatute lugemine ei meeldi 11% küsitletutest. Naiste hulgas on võrreldes meestega neid inimesi kaks korda vähem, kellele lugemine ei meeldi. Tervelt 22% 15-19 aastastest noortest väidab, et neile raamatud ei meeldi. Eestlaste hulgas on sama seisukohaga inimesi enam kui mitte-eestlaste seas ning maainimeste hulgas enam kui linnainimeste hulgas. Vaesemate inimeste seas leidub võrreldes rikkamatelga enam neid, kellele raamatute lugemine ei ole meelistegevus.

Kultuuriajakirjade mittelugemise põhjused

Kultuuriajakirjad on sedavõrd spetsiifiline valdkond, et siin kohtab kõige rohkem neid inimesi, kes ütlevad, et neid antud teema ei huvita (38%). Väikseim huvi on meeste ja vanemate inimeste seas, vähemharitud inimesed väljendavad oma huvipuudust tugevamalt kui haritud inimesed, maainimesed enam kui linnainimesed, vaesemad sagedamini kui jõukamad.

Vaba aja puudust (31%) rõhutavad eelkõige taas mehed, keskealised inimesed, kõrgema haridusega inimesed, eestlased rohkem kui mitte-eestlased.

Asjaolu, et kultuuriväljaanded on mõeldud peamiselt erialainimestele, toob välja 27% kõigist küsitletutest. Maainimesed ja eestlased ning jõukamad inimesed peavad seda argumenti teiste gruppidega võrreldes märksa olulisemaks.

Kultuuriväljaannete hinda peab kalliks 26% küsitletuist. Hinnaküsimus on tundlik nendesamade gruppide juures, mida käsitlesime teatri-, kontserdi- ja kinopiletite puhul.

Iga viies inimene saab kultuuri kohta informatsiooni piisavalt juba mujalt ajakirjandusest, mistõttu kultuuriajakirjade lugemist ei peeta enam vajalikuks. Sellist seisukohta toetavad sagedamini naised, kõrgema haridustasemega, linnainimesed, mitte-eestlased ja jõukamad

inimesed. Teiste sotsiaal-demograafiliste tunnuste puhul ei saa mingeid üldiseid seaduspärasusi välja tuua.

5% küsitletutest väidab, et nad loevad kultuuriajakirju piisavalt. Tartu on linn, kus loetakse kultuuriajakirju kõige rohkem ja külaelanike hulgas on aga lugejate arv väikseim.

Kultuuriväljaannete lugemine on õige pärusmaa just kõrgharidusega lugejatele.

Spordiga mittetegelemise põhjused

Vastavad need, kes ei ole üldse spordiga tegelenud või on seda aasta jooksul teinud vaid paar korda:

	% küsitletuist, kes vastas 'peamiselt see põhjus'
Pole piisavalt huvi ega tahtmist	31%
Halb tervislik seisund	27%
Väsimus pärast tööd	22%
Sportimine on liiga kallis	15%
Pole piisavalt sportimisoskusi	11%
Pole sobivat seltskonda, treeningukaaslast	7%
Pole transporti	2%

Huvi spordi vastu kaob tasapisi inimeste vananedes. Eestlaste hulgas on võrreldes mitte-eestlastega mitteviihtsimist enam. Tallinnas ja Tartus on nõ viihtsimist ja huvi mõnevõrra rohkem kui väikelinnades, alevikes, küldes. Inimeste sissetulek ega haridustase ei osutu mõjuriks inimeste huvi kujundamisel spordi vastu.

Halb tervislik seisund takistab naisi rohkem kui mehi sportimisest loobuma. Inimeste sissetulek ei korreleeru tervise tõttu sportimisest loobumise põhjusega. Küll on aga olemas selge seos inimese vanuse ja tervisliku seisundi vahel, mis takistab sportimisega tegelemast. Mida vanem inimene, seda suuremat takistust omab halb tervis. Hüppeline tõus tekib siis, kui inimene saab 50 aastaseks. Kui nooremate inimeste puhul oli halb tervislik seisund sportimist takistavaks teguriks umbes 6-8% vastanutest, kes kas ei tee üldse sporti või teevad seda mõne üksiku korras aastas, siis 50-59 aastaste puhul tõusis see osakaal 30%ni ning vanemate inimeste puhul juba 55%ni.

Väsimus pärast tööd vaevab eelkõige üksikettevõtjaid ja teenindussfääris töötavaid

inimesi ning reatöötajaid, kes teevad füüsilist tööd. Teiste ametite puhul omab väsimus väiksemat osakaalu. Meeste ja naiste puhul ei ole erinevusi. Väsimus on suurem aktiivses tööeas inimeste hulgas (20-59 aastased inimese). Põhiharidusega inimesi piinab väsimus kõige vähem ilmselt seetõttu, et sellesse gruppi kuulub päris palju noori inimesi, kellel praktiliselt puuduvad probleemid seoses väsimusega.

Mitte-eestlased kurdavad väsimust märksa enam kui eestlased. Jõukamad inimesed on üldiselt rohkem väsinud kui vähem jõukad. Antud juhtumil vaatleme väsimust kui sportimist takistavat tegurit.

2.3. Soov aktiivsemalt osaleda erinevates kultuurisfäärides

Kui kõnelesime sellest, mis takistab inimestel tegelda rohkem erinevate kultuurisfääridega, siis tõusestub loogiliselt ka küsimus, kuivõrd inimesed sooviksid olla aktiivsemad kultuuritarbijad. Järgnevalt vaatlemegi inimeste soove kultuurivaldkondade kaupa. Antud küsimusele vastasid kõik küsitluses osalevad inimesed sõltumata sellest, kui sageli nad tegutsevad antud kultuurisfääris (veerus toodud andmed näitavad osakaalu %s kõigist vastajatest, kes valis antud vastusevariandi).

Soov osaleda antud kultuurisfääris rohkem	T e a t e r	K i n o	Kun stinä ituse d, - sünd mus ed	R a a m a t u k o g u	K o n s e r d i d	Raa matu id rohk em koju osta
Tegelen piisavalt	7	8	5	32	7	-
Jah	54	56	40	15	69	59
Ei	22	27	43	46	16	34
Raske öelda	7	9	13	7	8	6

Kes soovivad kultuurisfäärides tegeleda rohkem?

Valdavas osas kultuurisfäärides sooviks olla aktiivsem üle 50% kogu Eestimaa elanikkonnast. Väikseim on huvi raamatukogude ja kunstinäituste külastamise vastu.

Teater

Teatris sooviksid käia teistega võrreldes rohkem 30-349 aastased inimesed, pigem kõrgemat haridust omavad (kuigi nende hulgas on juba praegu suurim arv neid, kes juba käib teatris piisavalt sageli), need inimesed, kes elavad kaugemal suurtest keskustest. Suurimat soovi avaldavad need, kes on viimase 12 kuu jooksul teatris käinud 1-2 korda.

Kino

Kinos soovivad rohkem käia naised, nooremad inimesed, mitte-eestlased (sissetulek ei ole determinant), nende paikkondade inimesed, kus ligipääs kinole on halb, need inimesed,

kes on viimasel aastal filme vaadanud. Need, kes pole seda hiljuti teinud, tunnevad ka väiksemat huvi kinos käimise vastu.

Kunstinäituste-, sündmuste külastamine

Sellega sooviksid tunduvalt rohkem tegelda naised ja valgekraed, 30-39 aastased inimesed (kõige vähem soovivad seda teha 15-19 aastased noored), mida kõrgem on inimese haridus, seda suurem on tema soov kunstinäitusi külastada. Maa-elanikud soovivad seda võrreldes linnainimestega märksa rohkem teha ning iseäranis tugevat soovi avaldavad mitte-eestlased (muide nii eestlaste kui ka mitte-eestlaste seas on võrdselt 4,5% neid inimesi, kelle arvates nad külastavad näitusi juba praegu piisavalt). Väikelinnades ja Tartus on suurim soov sagedamini kunstinäitustel käia.

Kontserdid

Kontsertidel sooviksid käia naised meestega võrreldes tunduvalt rohkem, samuti spetsialistid, kes ei ole juhid, kontoritöötajad, reatöötajad, kes teevad füüsilist tööd, koduperenaised, lapsehoolduspuhkusel naised ja õppurid. Nooremad inimesed (kuni 39 aastat) väljendavad aktiivsemat soovi kontsertidel käimiseks.

Linnainimesed ja mitte-eestlased tahaksid kontserdielus sagedamini osaleda. Inimeste teenistuse suurus ei osutu teguriks, mis oluliselt mõjustaks inimeste kontsertide külastamise soovi või soovimatust.

Taas võib tõdeda, et need, kes viimase 12 kuu jooksul on mõnel kontserdil juba käinud, omavad suuremat valmidust osalemaks kontserdielus.

Raamatukogude külastamine

Vanemate inimeste hulgas on rohkem neid, kellel puudub huvi senisest rohkem raamatukogusid külastada. Kõrgharidusega inimeste seas on võrreldes madalamat haridust omavate inimestega selge soov raamatukogudes tihedamini käia, kuigi niigi on nende hulgas raamatukogude külastajaid kõige rohkem. Maaelanikud võrreldes linnaelanikega külastavad praegu raamatukogusid palju sagedamini ja sellele vaatamata on nende soov raamatukogudes veelgi enam käia mõnevõrra suurem.

Raamatukogusid soovivad külastada rohkem need inimesed, kes viimase 12 kuu jooksul on neid vähe külastanud – 1-2 korda. Nende seas, kes seda teinud ei ole, jääb raamatukogude külastamise soov nõrgemaks.

2.4. Kultuuritarbimise muutumine ajas

Võib olla inimesed ainult avaldavad soovi kultuuri sagedasemaks tarbimiseks, mille taga ei ole tegelikult realistlikku tahet. Selleks, et seda teada saada, küsiti kõigilt inimestelt, kuidas on nende kultuuritarbimine viimase kümnendi jooksul muutunud.

Kultuuri tarbimine kümme aastat tagasi on täna (veerus % kõigist küsitletutest):

	T e a t e r	K i n o	Ku nst inä itu sed , -sü nd mu sed	R a m a t u k o g u	K o n s e r d i d	M u s e e m i d	Ra am atu te Lu ge mi ne	Ku ltu uri aja kirj ade lug em ine	Sp orti mi ne
Väiksem	59	66	47	34	52	56	46	42	51
Umbes sama suur	18	9	26	29	18	22	26	27	24
Rohkem	8	9	7	19	12	6	15	5	11
Ei oska hinnata, sest olen liiga noor	12	14	12	13	15	11	11	16	9
Raske öelda	4	3	8	5	3	5	2	9	5

Ükskõik, millist kultuursfääri me ka ei vaatleks, näeme, et n.ö. kultuuritarbimine on viimase kümnekonna aasta jooksul drastiliselt vähenenud.

Kõige suuremad negatiivsed muudatused on aset leidnud kinode külastamises, millele järgnevad teatrite, muuseumide ja kontsertide külastamine. Väikseima tagasilöögi on saanud raamatukogude külastamine. Küllap raamatukogude külastamine on teatud kompensatsiooniks muudes kultuurisfäärides osas toimunud tasalülitatusele.

Vähem on hakanud kultuuris osalema need inimesed, kellel on aastaid rohkem ning sissetulek on väike ning kellel on kõrgem haridus (kõrgema haridusega käib reeglina kaasas ka pingelisem töö- spetsialistid, kes pole juhid, üksikettevõtjad, teenindussektori

töötajad).

2.5. Arvamused ja hoiakud erinevate kultuurivaldkondade kohta

Üldiste hoiakute ning arvamuste väljaselgitamiseks esitasime vastajatele erinevaid väiteid kultuurivaldkondade kohta ning me palusime inimestel öelda, kuivõrd nad nende väidetega nõustuvad.

Teater

	% küsitletutest, kes andsid vastuse 'täiesti nõus + pigem nõus'
Teater on üks olulisemaid osasid Eesti kultuurist	76
Teater on kallis ja prestiižikas vaba aja veetmise vorm	68
Teatriskäimine on minu jaoks üks parimaid vaba aja veetmise vorme	47
Teater on rohkem linnarahva lõbustus	35
Riiklike suurteatrite aeg on möödas, varem või hiljem söövad eratrupid ja projektid need välja	26
Teatriskäimine tõstab minu mainet minu suhtlusringkonnas	24
Teater on igand, mis ei sure senikaua välja kuni riik teda maksumaksja raha eest poputab	20
Teater on vanamoodne	13
Teater on minu jaoks raskesti arusaadav, liiga keeruline	7

Teatrit peavad üheks oluliseks osaks Eesti kultuurist teistega võrreldes rohkem maaelanikud, eestlased, kõrgharidusega inimesed, need, kes elavad väljaspool Tallinna. Jõukamad inimesed on samuti antud seisukohta sagedamini toetamas kui vaesemad elanikud. Teatrit kui kalliks ja prestiižikaks kohaks peavad esmajoones vanemad inimesed, tallinlased ning vaesemal järjel olevad inimesed ning eestlased.

Teatris käimist kui vaba aja veetmise vormi hindavad kõrgeimalt kõrgharidusega jõukamad eestlased.

Teatrit peavad rohkem linnarahva asjaks kõige sagedamini mitte-eestlased (nad elavad valdavalt linnades).

Teatriskäimist kui maine tõstmise vahendit näevad enim jõukamad inimesed, ja ka need, kelle haridustase jääb kõrgemale elementaarharidusest.

Teatrit käsitlevad igandina kõige sagedamini noored ja madalama haridusega inimesed. Seisukoht, et suurteatrite aeg on möödas, toetub eelkõige noortele ning nooremas keskeas olevatele inimestele ja ka jõukatele inimestele ning linnade elanikele.

Teatrit peavad keerukaks, raskesti arusaadavaks 15-19 aastased, mitte-eestlased, linnainimesed, madalama haridusega Eestimaa elanikud ning kõige vaesemad inimesed.

Nimetatud sotsiaal-demograafilistes gruppides peetakse teatrit ka sagedamini vanamoodsaks.

Film

	% küsitletutest, kes andsid vastuse 'täiesti nõus + pigem nõus'
Eesti kinodes näidatakse liiga palju Ameerika filme	54
Eesti kinodes näidatakse liiga vähe väärtfilme	47
Eesti kinodes tuleks näidata rohkem Eesti filme	41
Kinos käivad enamasti rikkad inimesed	32
Kinoskäimise kultuur on Eestis kõrgel tasemel	31
Kinos käimine on minu jaoks üks parimaid vaba aja veetmise vorme	31

Mida noorema inimesega on tegu, seda kõrgemalt hindab ta kinoskäimise kultuuri Eestis. Eestlased võrreldes mitte-eestlastega ja tallinlased võrreldes teiste Eestimaa paikkondade elanikega peavad kinoskäimise kultuuri kõrgemaks.

Kinos käimist peavad väga heaks vaba aja sisustamise viisiks eelkõige õppurid, linnaelanikud, madalama haridusega inimesed.

Vanemad inimesed leiavad, et kinos käimine on rikkamate inimeste lõbu. Sama seisukohta toetavad sagedamini ka madalama haridusega inimesed ning tallinlased (kõige kõrgem piletihind!). Jõukamad inimesed taolise seisukohaga sedavõrd kergesti ei soostu. Mida vanema inimesega on tegu, seda suurem on tema soov kinodes Eesti filme näha. Sama soov on tugevamalt väljendatud ka maa- ja madalama haridusega inimestel.

Vanemad inimesed on noortega võrreldes rohkem seda meelt, et kinodes näidatakse liiga vähe väärtfilme. Sama seisukohta jagavad sagedamini ka inimesed, kellel on kõrgem haridus. Jõukamad inimesed on samuti enam toetamas seda seisukohta kui vaesemad

inimesed.

Arvamust, et Ameerika filmidel on liiga suur osakaal Eesti kinode repertuaaris, toetavad rohkem naised, vanemad inimesed, haritumad inimesed ning maainimesed.

Filmivaldkonna puhul soovisime teada ka seda, kuidas inimesed hindavad Eesti kino- ja filmikultuuri:

	% küsitletutest, kes andsid vastuse 'kõrge + pigem kõrge'
Eestis toimuvatel filmifestivalidel näidatavate filmide üldine tase	66
Avalik-õiguslikus Eesti Televisioonis näidatavate filmide üldine tase	52
Eesti filmikriitika tase	44
Filmide näitamise kvaliteet Teie elukoha läheduses olevates kinodes	41
Teie elukoha läheduses olevastes kinodes näidatavate filmide sisuline tase	38
Eesti filmiajakirjanduse tase	38
Teie elukoha läheduses olevate kinode ruumide sobivus, mugavus	31
Kinode arv Teie elukoha läheduses	13

Kinode arvu hindavad madalalt vanemad inimesed, need, kellel on madalam haridus ja kes elavad maal. Erinevused arvamustes on päris suured. Antud arvamusega korreleerub ka hinnang kinode mugavuse kohta. Nii kinode kaugus kui ka ebamugavus ning filmide näitamise tase on omavahelises selges seoses nimetatud sotsiaal-demograafilistes gruppides. Jõukamad inimesed käivad paremates kinodes ja on nähtuga rohkem rahul.

Maaelanikud ja vanemad inimesed, eestlased, vaesemad ja samas kõige rikkamad peavad Eesti Televisioonis näidatavate filmide taset kõrgemaks kui ülejäänud sotsiaalsed grupid Eestis.

Eesti filmifestivalidel näidatavate filmide taset peetakse iseäranis kõrgeks jõukaimate inimeste (saavad osaleda festivalidel) seas.

Eesti filmikriitika ja filmiajakirjanduse tase on hinnatud 20-39 aastaste hulgas ning rikaste inimeste hulgas.

Muuseumid

	% küsitletutest, kes andsid vastuse 'täiesti nõus + pigem nõus'
Muuseumid on vajalikud ja neid tuleb toetada isegi siis, kui külastajaid napib	80
Muuseumid peaksid ennast rohkem ja paremini reklaamima	77
Muuseumid korraldavad liiga vähe põnevaid üritusi	45
Uute muuseumihoonete ehitamine on riigi raha raiskamine	20

Eesti muuseumielu toetavate seisukohtadega esinevad rohkem naised kui mehed. Muuseumide küsimuses on inimeste arvamused erinevates sotsiaal-demograafilistes gruppides üsna sarnased. Nooremad hindavad muuseume vähem kui vanemad inimesed. Noored rõhuvad muuseumide puhul nende marketingitegevuse tugevdamisele ja sellele, et põnevaid üritusi toimub muuseumides liiga vähe.

Kõrgema haridusega inimesed kalduvad muuseume toetama, kuid soostuvad sellega, et põnevust ja infot, teavet muuseumide kohta on vähe. Muuseumide suhtes on eestlastega võrreldes mõnevõrra kriitilisemad ka mitte-eestlased, kriitilisemad on ka pealinna elanikud.

Muusika

	% küsitletutest, kes andsid vastuse 'täiesti nõus + pigem nõus'
Muusika on Eesti kultuuri üks tähtsamaid osasid	82
Eesti heliloojad ja muusikud on maailma tasemel	69
Süvamuusika kontsertidel käiakse sageli lihtsalt oma maine tõstmiseks ja ennast näitamas	34
Eestis toimub liiga vähe pop-ja rock-muusika kontserte	24

Seisukoht: muusika on Eesti kultuuri üks tähtsamaid osasid. Seda arvamust toetavad rohkem pigem vanemad kui nooremad inimesed, pigem haritud kui väiksema haridusega inimesed, tunduvalt rohkem eestlased kui mitte-eestlased, jõukamad annavad meelsamini toetava hinnangu kui vaesemad. Narva ja Kohtla-Järve elanikud on kõige skeptilisemad mitte ainult selles küsimuses, vaid ka kõigi teiste muusikaelu seisukohtade puhul. Tartu

elanikud on aga teiste asumite elanikega võrreldes Eesti muusikale antud hinnangutes positiivsemad.

Seisukoht: Eesti heliloojad ja muusikud on maailma tasemel. Antud arvamust toetavad naised enam kui mehed, kindlasti kõrgema haridusega vastajad kui madalama haridusega inimesed, maaelanikud enam kui linnaelanikud, eestlased tunduvalt rohkem kui mitte-eestlased. Mida jõukama inimesega on tegu, seda enam ta soostub nimetatud arvamusega.

Seisukoht: süvamuusika kontsertidel käiakse sageli lihtsalt oma maine tõstmiseks ja ennast näitamas. Valgekraed kalduvad teistega võrreldes antud seisukohta enam toetama. Sama tendentsi võib täheldada nooremate inimeste puhul. Madalama haridusega inimesed soostuvad võrreldes kõrgemat haridust omavate inimestega rohkem, et süvamuusika kontsertidel käiakse lihtsalt oma maine tõstmiseks.

Seisukoht: Eestis toimub liiga vähe pop-ja rock-muusika kontserte. Päril loomulik, et taolisel seisukohal on eelkõige noored inimesed, kellele antud tüüpi muusika on lähedane. Viimasest tulenevalt nõustub esitatud seisukohaga õppurkond ja linnaelanikkond. Et noored on üldjuhul jõukamad, siis just rikkamad inimesed on teistega võrreldes seda meelt, et pop- ja rockmuusika kontserte on vähe (nad on piisavalt jõukad nendel kontsertidel käimiseks).

2.6. Üldised Eesti kultuurielu puudutavad hinnangud ja arvamused

Palusime vastajatel **hinnata erinevate Eesti kultuurivaldkondade taset**. Alljärgnevas tabelis on toodud keskmised hinded 4-pallilisel skaalal, kus 4 tähendas väga head hinnet ning 1 väga halba hinnet.

Koorimuusika	3,19
Teater	3,10
Tippспорт	3,05
Tants	3,03
Raamatukogud	2,94
Kunst	2,87
Süvamuusika	2,87
Muuseumid	2,87
Taidluskunst	2,81
Pop-, rock-muusika	2,80
Kirjandus	2,72
Film	2,68
Tervisesport	2,63

Nagu tabelist näha, hindavad Eesti elanikud kõige kõrgemalt Eesti koorimuusikat. Koorimuusikat peavad meie kultuuri kõige kõrgema tasemega valdkonnaks nii eestlased kui mitte-eestlased. Eestlased hindavad koorimuusikaga võrdselt kõrgelt ka meie teatrikunsti.

Üldiselt andsid eestlased kõigile valdkondadele oluliselt kõrgemad hinded kui mitte-eestlased, mis on ka loogiline, sest mitte-eestlaste kokkupuude Eesti (täpsemalt eestikeelse) kultuuriga on oluliselt väiksem.

Naised hindavad meestega võrreldes kõrgemalt koorimuusikat, teatrit, tantsu ja taidluskunsti, mehed hindavad naistega võrreldes kõrgemalt jällegi filmikunsti.

Üldiselt on nooremad inimesed kriitilisemad kui vanemad inimesed, enamus valdkondade puhul andsid vanemad inimesed kõrgemaid hindeid kui nooremad inimesed.

Huvitav on see, et Eesti pop- ja rockmuusikat hindavad kõige kõrgemalt 15-19 ning 50-59 aastased inimesed ning Eesti filmi hindavad kõige kõrgemalt kõige nooremad (15-19 aastased) ning kõige vanemad vastajad (60-74 aastased). Tervisespordile andsid kõige kõrgema hinde jällegi kõige nooremad vastajad.

Kõrgema haridusega inimesed on üldiselt Eesti kultuuri suhtes veidi kriitilisemad kui madalama haridusega inimesed, erandiks on koorimuusika ja süvamuusika, mida hindavad kõige kõrgemalt just kõrgharidusega inimesed.

Positiivse poole pealt saab märkida seda, et kõik loetletud kultuurivaldkonnad said pigem positiivse hinde kui negatiivse – kõik valdkonnad said sellise keskmise hinde, mis jäi kõrgemale skaala keskmisest hindest (2,5).

Milliseid kultuurivaldkondi oleks vaja rohkem riigi poolt rahaliselt toetada?

	% kõikidest vastajatest
Tervisesport	54%
Teater	42%
Tippспорт	30%
Raamatukogud	25%
Film	22%
Muuseumid	19%
Taidluskunst	18%
Tants	9%
Pop-, rock-muusika	8%
Koorimuusika	8%
Kunst	7%
Kirjandus	7%
Süvamuusika	4%

Eesti elanike arvates on kõige suuremas vaeslapse osas tervisesport, veidi üle poole elanikkonnast leiab, et tervisespordi suurem rahaline toetamine peaks olema riigi üheks prioriteediks. Küllalt palju on ka neid elanikke, kelle arvates oleks vaja rohkem teatrit toetada. See, et selles edetabelis on kolmandal kohal tippспорт, näitab seda, et Eesti elanikud peavad sporti (nii tervise- kui tippsporti) Eesti jaoks väga oluliseks kultuurivaldkonnaks.

Eestlased peavad mitte-eestlastega võrreldes vajalikumaks toetada teatrit, tippsporti ja filmi, mitte-eestlased peavad eestlastega võrreldes olulisemaks tervisespordi, muuseumide ja taidluskunsti toetamist.

Naised peavad meestega võrreldes vajalikumaks teatri, raamatukogude, taidluskunsti ja tantsu toetamist, mehed seevastu tippsporti, filmi ja pop- ning rockmuusika toetamist.

Üle keskea inimesed peavad olulisemaks tervisespordi, teatri, taidluskunsti ja koorimuusika toetamist, noored peavad teiste vanusegruppidega võrreldes olulisemaks rohkem rahaliselt toetada samu valdkondi, mis mehed (tippsport, film, pop- ja rockmuusika).

Kõrgharidusega inimesed peavad vajalikuks suuremat riigipoolset toetust suuremale osale loetletud valdkondadele, väljaarvatud tippsport, film, tants, taidluskunst ning pop- ja rockmuusika - nende valdkondade toetamist peavad vajalikumaks madalama haridusega inimesed.

Küsisime inimeste arvamust ka **rahvusvahelise kultuuri esindatuse kohta Eesti kultuurielus**. Pooled (52%) Eesti elanikud on seisukohal, et rahvusvahelise kultuuri esindatus Eesti kultuurielus on piisav. 20% arvab, et rahvusvahelist kultuuri on isegi liiga palju ning 6% elanike arvates on seda liiga vähe. Küllalt suur osa vastajaid (23%) ei omanud selles küsimuses seisukohta.

Huvitav on see, et nende inimeste osakaal, kelle arvates rahvusvahelist kultuuri on liiga vähe, on erinevates sotsiaal-demograafilistes gruppides enam-vähem sama.

Suuremad erinevused ilmnevad nende seas, kelle arvates rahvusvahelist kultuuri on Eestis liiga palju – viimaseid on mitte-eestlaste seas rohkem kui eestlaste seas, naiste seas rohkem kui meeste seas, kõrgharidusega inimeste seas rohkem kui madalama haridusega inimeste seas, nooremate inimeste seas veidi rohkem kui vanemate inimeste seas.